

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

بیتنسیلی

شماره ۲۲۷۶ - ۱

تاریخ ۲۳ / ۱ / ۱۳۶۱

دفتر شورای نگهبان
تاریخ ۳ / ۱ / ۱۳۶۱
شماره ۴۵۱۳۷

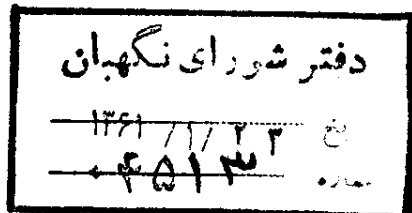
شورای محترم نگهبان

طرح قانونی آئین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی که در
جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۱/۱/۱۹ مجلس شورای اسلامی
بتصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی
برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال
میگردد. ع

رئیس مجلس شورای اسلامی
اکبر هاشمی

۱۳۶۱/۱/۲۳

آئین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی
فصل اول - کلیات
مبحث اول

محل و طرز تشکیل اولین جلسه مجلس و هیات رئیسه سنی

ماده ۱ - محل مجلس شورای اسلامی جمهوری اسلامی ایران محل تشکیل اولین مجلس خبرگان است که قانون اساسی ایران در آن بتصویب رسیده است و هیچ محل دیگری برای تشکیل جلسات عمومی مجلس رسمیت ندارد مگر در مواقع اضطرار که به سبب آفات طبیعی و یا هجوم دشمنان و امثال آن اجتماع و تشکیل جلسات ممکن نباشد، محل جدید و تاریخ جلسات باید رسماً با اطلاع نمایندگان برسد.

ماده ۲ - مسن ترین فرد از نمایندگان حاضر بعنوان رئیس سنی و فرد بعدی بعنوان نایب رئیس و ۲ نفر از جوانترین نمایندگان حاضر به سمت منشی معین میشوند و در جایگاه هیات رئیسه قرار میگیرند. در صورت تساوی سن هیات رئیسه سنی با قید قرعه از بین مسن ترین و جوانترین نمایندگان حاضر تعیین خواهد شد. تشخیص هیات رئیسه سنی با اداره قوانین مجلس است.

ماده ۳ - وظایف هیات رئیسه سنی، اداره جلسه افتتاحیه و انجام مراسم تحلیف و اجرای انتخابات هیات رئیسه موقت است. انتخاب هیات رئیسه موقت پس از شور در شعب و در جلسه علنی بعد مجلس انجام خواهد شد. ترکیب و وظایف و طرز انتخاب آن مانند هیات رئیسه دائم است بجز اینکه اکثریت نسبی در انتخاب رئیس کافی خواهد بود.

ماده ۴ - نخستین جلسه هر دوره مجلس شورای اسلامی طبق اصل شصت و پنجم قانون اساسی با حضور حداقل دوسوم مجموع نمایندگان (۱۸۰ نفر) رسمیت می یابد در آغاز جلسه آیات ۳۵ تا ۴۲ سوره شوری تلاوت میشود. پس از قرائت پیام رهبر و یا شورای رهبری مراسم تحلیف انجام و در پایان جلسه نمایندگان بمنظور بزرگداشت خون شهیدان و ادای احترام و تجدید عهد با آنان در بهشت زهرا حضور خواهند یافت.

مبحث دوم

مراسم تحلیف نمایندگان

ماده ۵ - نمایندگان حاضر در مجلس طبق اصل شصت و هفتم قانون اساسی به هیات اجتماع در حال قیام سوگند یاد میکنند. متن سوگند نامه توسط رئیس قرائت میشود

و نمایندگان بحالت اجتماع در حال قیام آنرا تکرار و پس از انجام مراسم سوگند نامه را امضاء میکنند. نمایندگان اقلیتهای دینی این سوگند را با ذکر کتاب آسمانی خود یسار خواهند کرد. نمایندگانی که در جلسه نخست شرکت ندارند باید در اولین جلسه رسمی که حضور پیدا میکنند سوگند را بجای آورند و ذیل سوگند نامه را امضاء کنند.

مبحث سوم

اقتراع شعب و نحوه و مدت رسیدگی به اعتبارنامهها، مدت و اختیارات شعب

ماده ۶ - پس از انجام مراسم تحلیف، نمایندگان بحکم قرعه متساویا به پانزده شعبه تقسیم شده و هر چند نفری که باقی ماندند به ترتیب از شعبه اول، یک یک به شعبه افزوده میشود. شعب برای انتخاب هیات رئیسه خود و سپس برای رسیدگی به اعتبارنامهها و پروندههای انتخاباتی و وظایف مربوط هر روز بدون تعطیل و حد اقل روزانه ۶ ساعت تشکیل جلسه میدهند. نمایندگانی که بعدا سوگند یاد می کنند بحکم قرعه به عضویت شعبی که کسری دارند پذیرفته میشوند. هر شعبه دارای یک رئیس و دو نایب رئیس و یک مخبر و دو ممتحن خواهد بود که جداگانه با رای مخفی با ورقه با اکثریت نسبی که بیش از یک سوم کل اعضاء شعبه باشد به مدت یکسال انتخاب می شوند و در صورت تساوی بحکم قرعه عمل خواهد شد. نتیجه انتخابات با ذکر آراء باید طی گزارشی بوسیله مخبر به اطلاع مجلس برسد. مناط اعتبار برای رسمیت جلسه شعب حداقل دو سوم اعضاء میباشد و تصویب اعتبارنامهها و تصمیمات شعب بجز در مورد انتخاب افراد، با اکثریت مطلق آراء عده حاضر خواهد بود.

ماده ۷ - شعب به موجب جدول حوزههای انتخابی مجلس شورای اسلامی که بر اساس حروف تهجی از طرف اداره قوانین مجلس با نظارت هیات رئیسه تنظیم و توزیع میشود، رسیدگی به اعتبارنامهها و تشخیص صحت و سقم انتخابات و صلاحیت منتخبین را بر طبق شرایط مندرج در قانون انتخابات شروع و گزارش آنرا از طریق هیات رئیسه به مجلس تقدیم میدارند. هر شعبه برای تسریع در کار میتواند یک یا چند شعبه فرعی تعیین کند که اعضای آن به قید قرعه از بین منتخبین آن شعبه تعیین میشوند. ولی رسیدگی نهائی در شعبه اصلی بعمل می آید و گزارش آن توسط مخبر شعبه طبق دستور جلسه به مجلس داده خواهد شد و در صورت غیبت مخبر بترتیب یکی از دو نایب رئیس یا منشیان وظیفه او را انجام خواهد داد.

ماده ۸ - شعب برای تمام دوره نمایندگی ابقاء میشوند تا هرگاه مجلس در امور مهم و عمومی تشخیص داد مطالب را به آنها ارجاع دهد تا درباره آن شور و بررسی نمایند

و پس از آن در جلسه عمومی مطرح شود.

ماده ۹ - شعب موظفند صورت جلسات خود را با قید اسامی حاضرین و غائبین و تاخیر کنندگان بوسیله منشی شعبه تنظیم و تقدیم هیات رئیسه مجلس نمایند.

ماده ۱۰ - تشخیص صلاحیت نامزدی اعضاء شعبه برای عضویت در کمیسیون‌های مجلس بر اساس پیشنهاد خود نماینده و رای اکثریت نسبی مجموع آراء موافق و مخالف هر شعبه خواهد بود.

تبصره - هر نماینده ملزم است برای عضویت حداقل در دو کمیسیون به ترتیب اول و دوم پیشنهاد دهد.

مبحث چهارم

تشکیل کمیسیون‌های تحقیق و تدوین آئین نامه، نحوه رسیدگی به اعتبارنامه‌ها
در شعب و کمیسیون تحقیق

ماده ۱۱ - شعب موظفند پس از تعیین هیات رئیسه خود بلافاصله دو نفر از اعضای خود را که آگاهی بیشتری به مسائل حقوقی داشته و از صلاحیت لازم برخوردار باشند بعنوان اعضاء اصلی و علی‌البدل به عضویت کمیسیون تحقیق انتخاب نمایند و نتیجه را در جلسه بعد مجلس گزارش دهند.

ماده ۱۲ - هر شعبه یک نفر دیگر از اعضاء را که واجد صلاحیت باشد برای تشکیل کمیسیون آئین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی معین و نتیجه را به مجلس گزارش خواهد کرد این کمیسیون طرح‌های تغییر مواد آئین نامه داخلی مجلس را رسیدگی کرده و نظر خود را به مجلس گزارش مینماید که مطابق آئین نامه مورد بررسی و اظهار نظر قرار گیرد. مادامیکه تغییرات پیشنهادی جدیدی بتصویب مجلس نرسیده است این آئین نامه ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۱۳ - هیچ شعبه‌ای نمیتواند تقدیم گزارش خود را بیش از ده روز از تاریخ دریافت پرونده به تعویق بیاندازد. در صورتیکه تاخیر بحکم ضرورت پیش آمده باشد، رئیس و در غیاب او نایب رئیس شعبه مکلف است هیات رئیسه مجلس را مطلع سازد و هرگاه هیات رئیسه علت را موجه دانست موضوع را دوباره بهمان شعبه و در غیر این مورد به شعبه بعد ارجاع مینماید که ظرف ده روز پس از دریافت گزارش دهند.

ماده ۱۴ - گزارش هریک از شعب که صرفاً درباره تایید یا عدم تایید اعتبارنامه‌ها وبدون ذکر دلیل میباشد در مجلس قرائت میشود. هرگاه این گزارش مبنی بر تایید نماینده باشد و از طرف نمایندگان مخالفتی ابراز نشود اعتبارنامه تصویب شده تلقی میگردد و

رئیس تصویب آنرا اعلام مینماید. و در صورتیکه گزارش شعبه مبنی بر عدم تأیید اعتبارنامه نماینده باشد و یا در مجلس کسی مخالفت کند، پرونده انتخاباتی بدون بحث در مجلس به کمیسیون تحقیق ارجاع میگردد.

ماده ۱۵ - کمیسیون تحقیق ظرف حداکثر ۱۵ روز به دلائل و توضیحات کتبی مخالفین (که باید ظرف ۵ روز از تاریخ ارجاع اعتبارنامه به کمیسیون، به کمیسیون تحقیق فرستاده باشند) رسیدگی میکند و در صورتیکه کمیسیون ضروری تشخیص دهد توضیحات شفاهی از تمام و یا از بعضی از مخالفین و موافقین و شهود مخالف و موافق خواهدخواست و بالاخره پس از استماع مدافعات نماینده مورد اعتراض رای خواهدداد. نماینده مورد اعتراض باید ظرف سه روز از تاریخ ابلاغ دعوت کمیسیون در جلسه حاضر شود و یا کتبا مدافعات خود را ارسال دارد و در صورت دویار دعوت و عدم حضور بدون عذر موجه حق وی ساقط خواهد شد و کمیسیون میتواند بدون استماع مدافعات نماینده مورد اعتراض رای صادر نماید و رای کمیسیون که بلافاصله به هیات رئیسه ارسال میگردد باید مدلل و موجه و با امضاء اکثریت مطلق اعضاء کمیسیون باشد و در مجلس قرائت خواهدشد.

تبصره - تشخیص عذر موجه با کمیسیون تحقیق میباشد.

ماده ۱۶ - نماینده ای که در موقع طرح اعتبارنامه مخالفت کرده باشد خواه اعتبارنامه مورد تأیید شعبه و کمیسیون تحقیق قرار گرفته یا قرار نگرفته باشد میتواند حداکثر به مدت نیم ساعت در مجلس صحبت کند و چنانچه تعداد نمایندگان که در موقع طرح اعتبارنامه مخالفت کرده اند بیش از یک نفر باشند مدت صحبت هر یک حداکثر یک ربع ساعت خواهد بود. پس از صحبت مخالف یا مخالفین نماینده مورد اعتراض میتواند بمدت یک ساعت یا بهمیزان مجموع مدتی که نمایندگان مخالف صحبت کرده اند، از خود دفاع کند. این دفاع ممکن است بنا بر درخواست نماینده ای که مورد اعتراض واقع شده پس از صحبت نمایندگان که بعنوان مخالف صحبت کرده اند و یا بعد از هر یک از آنها انجام یابد. نماینده مورد اعتراض حق دارد نماینده یا نمایندگان دیگری را برای دفاع معرفی نماید و نیز نماینده مورد اعتراض میتواند قسمتی از وقت دفاع خود را به نماینده دیگری واگذار کند. همچنین نماینده مورد اعتراض و مدافع یا مدافعان او میتوانند به تمام اعتراضات در جلسه بعد جواب بدهند و دفاع نمایند. مناط تصویب اعتبارنامه اکثریت مجموع آراء موافق و مخالف خواهد بود و آراء ممتنع به حساب نخواهد آمد.

تبصره - ایرادهای معترضین نباید خارج از موارد مذکور در قانون انتخابات باشد.

ماده ۱۷ - چنانچه نماینده بدون عذر موجه (به تشخیص هیات رئیسه) تا یک ماه پس از ابلاغ به وی برای دفاع از اعتبارنامه خود در جلسه حاضر نشود مجلس می تواند اعتبارنامه وی را مورد بحث و اظهار نظر قرار دهد.

مجلس

- ۵ -

تبصره - کلیه بحث ها و اظهارات بایستی با رعایت ضوابط اسلامی باشد.

ماده ۱۸ - اگر کمیسیون تحقیق ظرف ۱۵ روز نظر خود را به مجلس اعلام نکند ، نمایندگان که اعتبارنامه آنها مورد اعتراض واقع گردیده یا از شعبه تایید نشده است ، میتوانند درخواست طرح اعتبارنامه خود و ذکر دلایل عدم گزارش کمیسیون تحقیق را در مجلس بنمایند و همچنین ۱۵ نفر از نمایندگان دیگر نیز میتوانند چنین تقاضائی را بکنند. هیات رئیسه موظف است در اولین فرصت این درخواست را در مجلس مطرح نماید. و پس از استماع توضیح کمیسیون مجلس در این مورد تصمیم می گیرد. در صورت موجه بودن علت تاخیر مجلس میتواند با اکثریت آراء مهلت را تا ۱۵ روز دیگر تمدید نماید. در غیر این صورت اعتبارنامه در جلسه بعد مجلس طرح گردیده و مخالفینی که قبلاً اعتراض کرده اند و اگر معترضی نبوده است مخبر شعبه مربوطه دلایل عدم تایید شعبه را در جلسه علنی بیان میکند. بعد از دفاع صاحب اعتبارنامه ، مجلس وارد رای گیری میشود.

ماده ۱۹ - هرگاه معترض به اعتبارنامه ای قبل از رای گیری نهائی از اعتراض خود منصرف شود اعتبارنامه در جلسه رسمی علنی مطرح میگردد. اگر نماینده دیگری اعتراض نکند ، اعتبارنامه تصویب شده تلقی میشود و در صورت وجود معترض جدیدی فقط برای یک بار پرونده به کمیسیون تحقیق احاله میشود و گزارش کمیسیون تحقیق برای بررسی و اظهار رای در مجلس مطرح میگردد.

ماده ۲۰ - چنانچه اعتبارنامه نماینده ای از طرف شعبه مورد اعتراض واقع شده و به کمیسیون تحقیق احاله شده باشد ، نظر کمیسیون تحقیق در مجلس قرائت میشود. اگر گزارش کمیسیون مبنی بر رد اعتبارنامه باشد مخبر کمیسیون تحقیق ادله رد اعتبارنامه را توضیح میدهد و در صورتیکه گزارش مبنی بر تایید اعتبارنامه باشد و یا در موعد مقرر گزارش ندهد ، مخبر شعبه معترض ادله اعتراض را توضیح میدهد و نماینده مورد اعتراض مطابق ماده ۱۶ دفاع مینماید.

ماده ۲۱ - اخذ رای نسبت به اعتبارنامه مورد اعتراض مخفی و باورقه خواهد بود. مگر آنکه صاحب اعتبارنامه تقاضای رای علنی نماید که در این صورت رای علنی و باورقه خواهد بود و بهیچوجه رای گیری مخفی نخواهد بود.

ماده ۲۲ - نمایندگان که هنوز اعتبارنامه آنان بتصویب نرسیده است ، حق نطق و دادن رای در مجلس را دارند ولی حق حضور در شعبه و یا کمیسیون تحقیق هنگام رسیدگی به اعتبارنامه خود را ندارند و در صورتیکه از طرف شعبه یا کمیسیون یا با تقاضای خود برای ادای توضیحات دعوت شوند ، حق رای نخواهند داشت.

مبحث پنجم
استعفای نماینده و نحوه بررسی آن

ماده ۲۳ - هر نماینده میتواند از مقام نمایندگی استعفاء دهد، بشرط اینکه دارای دلیل موجهی باشد و پذیرش آن با اکثریت مطلق آراء حاضرین است.

ماده ۲۴ - نماینده استعفاء نامه مدلل خود را بعنوان رئیس مجلس می نویسد و رئیس مجلس آنرا در اولین جلسه علنی و بدون قرائت متن اعلام و در دستور کار هفته بعد میگذارد. نماینده مستعفی میتواند قبل از شروع بررسی در مجلس استعفاء نامه خویش را مسترد دارد.

ماده ۲۵ - بررسی استعفاء نامه بدین ترتیب خواهد بود که ابتدا استعفاء نامه قرائت شده و سپس شخص مستعفی یا نماینده دیگری به تعیین او تقاضای دفاع خواهد نمود. مدت قرائت استعفاء نامه و توضیح نماینده مستعفی حداکثر نیم ساعت است و مخالف یا مخالفین نیز حداکثر نیم ساعت میتوانند صحبت کنند و سپس رای گیری بعمل می آید. در صورت تصویب استعفاء نامه مراتب از طریق هیات رئیسه به وزارت کشور اعلام میگردد تا طبق قانون انتخابات اقدام نماید.

تبصره - هرگاه استعفای تعدادی از نمایندگان بنحوی باشد که مانع از تشکیل جلسه رسمی گردد قابل طرح در مجلس نیست.

فصل دوم

اعتبار جلسات مجلس، انتخابات هیات رئیسه دائمی، نحوه اداره مجلس، فوت و استعفای رئیس و اعضای هیات رئیسه

ماده ۲۶ - مادام که تعداد اعتبارنامه های مصوب به حداقل (۱۸۰) نفر نرسیده باشد موضوع دیگری غیر از طرح و تصویب اعتبارنامه ها در مجلس مطرح نخواهد شد. مگر طرح های دو فوریتی و سه فوریتی.

ماده ۲۷ - پس از تصویب اعتبارنامه حداقل دو سوم مجموع نمایندگان (۱۸۰ نفر) و وجود شورای نگهبان هیات رئیسه موقت بلافاصله اقدام به انتخاب هیات رئیسه دائم میکند. هیات رئیسه دائم برای یکسال انتخاب میشوند.

ماده ۲۸ - هیات رئیسه دائم مرکب از رئیس و دو نایب رئیس و شش منشی و سه کارپرداز خواهد بود.

ماده ۲۹ - انتخاب رئیس در نوبت اول با اکثریت مطلق آراء است و انتخاب نواب

مجلس

- ۷ -

ومنشی‌ها و کارپردازان هرکدام جداگانه و با اکثریت نسبی و با رای مخفی و با ورقه خواهد بود. در صورتیکه در انتخاب رئیس در نوبت اول اکثریت مطلق حاصل نشود نوبت دوم اکثریت نسبی کافی خواهد بود.

ماده ۳۰ - نواب رئیس به ترتیب تعداد آراء بعنوان نایب رئیس اول و نایب رئیس دوم در غیاب رئیس مجلس بترتیب وظایف و اختیارات او رابعهده خواهند داشت. در صورت تساوی آراء مَس ترین آنها نایب رئیس اول خواهد بود. تبصره - رئیس مجلس میتواند حتی هنگام حضور خود اداره جلسه رسمی را بترتیب بعهدده نواب رئیس بگذارد.

ماده ۳۱ - رئیس مجلس باید در اداره مجلس و اجرای مجازات و مراعات حقوق نمایندگان بی طرفی را اعمال کند. (وهیات رئیسه دائم پس از انتخاب سوگند یاد میکنند که حداکثر تلاش خود را برای رعایت آئین نامه و حفظ بیطرفی بکار خواهند برد.)

ماده ۳۲ - قبل از اخذ رای برای هیات رئیسه اسامی نامزدها بترتیب وصول به هیات رئیسه موقت بدون بحث در جلسه علنی اعلام خواهد شد.

استعفاء یا فوت رئیس یا اعضاء هیات رئیسه

ماده ۳۳ - اگر رئیس مجلس پیش از انقضای مدت از ریاست استعفاء دهد یا فوت نماید نواب رئیس بترتیب تقدم جلسه را منعقد میسازند و متن استعفاء نامه را قرائت یا فوت را اعلام میدارند در مورد فوت به احترام متوفی جلسه ختم میشود و در جلسه بعد نایب رئیس جلسه را تشکیل میدهد و رئیس جدید طبق آئین نامه داخلی انتخاب میشود. در مورد استعفاء بعد از اعلام و قرائت متن استعفاء نامه در مجلس و استماع توضیحات رئیس مستعفی و مذاکراتی که نمایندگان لازم بدانند (حد اکثر توضیحات رئیس و مذاکرات نمایندگان یک ساعت خواهد بود) چنانچه استعفاء پس گرفته نشود، انتخاب رئیس جدید در جلسه بعد بعمل میآید.

تبصره - در مورد وفات و یا استعفاء سایر اعضاء هیات رئیسه نیز باید بدون تشریفات در جلسه بعد تجدید انتخاب بعمل آید و بهر حال انتخاب رئیس و هر یک از اعضاء هیات رئیسه جدید برای مدت باقیمانده از یکسال خواهند بود.

مجلس

- ۸ -

فصل سوم

کمیسیونها - کمیسیون اصل ۷۶ و اصل ۹۰ - کمیسیون دیوان محاسبات و
بودجه مجلس - بررسی لوایح و طرحها - مدت تحویل گزارش به
مجلس - لوایح معوقه

مبحث اول

کمیسیونها

ماده ۳۴ - بمنظور بررسی و اصلاح و تکمیل لوایح دولت و طرحهای قانونی که
نمایندگان و یا شوراها و عالی استانها برطبق اصول ۷۴ و ۱۰۲ قانون اساسی به مجلس
میدهند و به منظور تهیه و تمهید طرحهای لازم و انجام وظایف دیگری که بر طبق قانون
بعهد مجلس گذاشته شده است کمیسیونهایی در مجلس تشکیل میگردد .

ماده ۳۵ - تعداد و وظایف یا عناوین کمیسیونهای دائمی که بر حسب وظایف
وزارتخانهها و نهادهای رسمی کشور تشکیل میشود . در این آئین نامه تعیین گردیده است
علاوه بر آنها کمیسیونهای اصل ۷۶ و اصل ۹۰ قانون اساسی و دیوان محاسبات و بودجه
مجلس نیز تشکیل خواهد شد . نمایندگان بر حسب سوابق و اطلاعات و بارعایت اولویتها
به عضویت این کمیسیونها انتخاب میشوند . هر کمیسیون میتواند با تصویب اکثریت اعضاء
خود برای مشاوره از صاحب نظران دعوت کند .

ماده ۳۶ - هیات رئیسه پس از دریافت گزارش بدوی شعب درباره نامزدهای
کمیسیونهای مجلس این گزارش را تکثیر و در میان نمایندگان توزیع مینماید ۴۸ ساعت پس
از این توزیع مجددا شعب تشکیل جلسه میدهند و با توجه به گزارش منتشر شده و بررسی
همه اولویتها دوباره نامزدهای خود را برای هر کمیسیون انتخاب و به هیات رئیسه گزارش
مینمایند . در صورتیکه تعداد افراد معرفی شده از طرف شعب برای هر کمیسیون بیش از
تعداد لازم باشد مجموع افراد معرفی شده برای هر کمیسیون با دعوت یکی از افراد هیات
رئیسه تشکیل جلسه میدهند تا در مورد افراد مورد نیاز هر کمیسیون به توافق برسند . در
صورتیکه توافق لازم بعمل نیاید افراد مورد نیاز هر کمیسیون با قرعه تعیین خواهند شد .
تبصره - افرادی که قرعه بنام آنها اصابت نکند در کمیسیون دوم مورد تقاضای
خود در صورتیکه از متقاضیان اولویت درجه اول تکمیل نشده باشد قرارداد خواهد شد
اگر در این مرحله نیز تعداد افراد بیش از تعداد لازم کمیسیون باشد مجددا میان این
گروه قرعه کشی بعمل خواهد آمد (در این مرحله از قرعه کشی دارندگان درجه اول اولویت

در این کمیسیون بدون قرعه حق تقدم دارند (افرادی که در این مرحله نیز قرعه بنام آنها اصابت نکند با تشخیص کمیسیون مشترک هیات رئیسه و روسای شعب به یکی از کمیسیونهای مجلس فرستاده خواهند شد .

ماده ۳۷ - هیچیک از اعضاء هیات رئیسه مجلس نمیتواند به عضویت کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه و امور مالی مجلس انتخاب شود .

ماده ۳۸ - هر نماینده بجز رئیس مجلس ملزم است عضویت یکی از کمیسیونهای دائمی را که برای آن انتخاب و تعیین میشود بپذیرد و در صورت تمایل میتواند در کمیسیونهای دیگر مجلس با حق اظهار نظر و بدون حق رای شرکت کند .

تبصره - عضویت در کمیسیون آئین نامه و تحقیق مانع از عضویت در کمیسیون دیگر نخواهد بود .

ماده ۳۹ - پس از انتخاب اعضاء کمیسیونها هر کمیسیون به ریاست مسن ترین عضو و با حضور حداقل دوسوم اعضاء خود منعقد و فوراً یک رئیس و دونایب رئیس و یک مخیر و دومنشی با رای مخفی و با ورقه با اکثریت نسبی به مدت یکسال انتخاب مینماید .

ماده ۴۰ - مناط اعتبار برای رسمیت جلسه کمیسیونها حضور حداقل دوسوم اعضاء میباشد و تصویب تصمیمات کمیسیون با اکثریت مطلق آراء عده حاضر خواهد بود .

ماده ۴۱ - هر نماینده در راس هر شش ماه میتواند از طریق هیات رئیسه تقاضای تغییر کمیسیون را بنماید و این تغییر و انتقال با موافقت اکثریت اعضاء کمیسیونهای ذینفع انجام میپذیرد .

ماده ۴۲ - هیات رئیسه مجلس حداقل یک نفر منشی اداری مناسب از کارمندان مجلس در اختیار هر کمیسیون میگذارد تا امور اداری مربوطه را از قبیل ارتباط با هیات رئیسه و ادارات مجلس و کمیسیونها و تنظیم و توزیع مراسلات و ضبط مذاکرات و بایگانی اوراق و پروندهها و سرعت جریان امور دفتری و تهیه صورت جلسات و سایر امور را عهده دار باشد .

ماده ۴۳ - کمیسیونهای دائمی مجلس شورای اسلامی عبارتند از :

- ۱ - آموزش ، فرهنگ ، تحقیقات .
- ۲ - ارشاد و هنر اسلامی و وسائل ارتباط جمعی .
- ۳ - امور اقتصادی و دارائی .
- ۴ - امور برنامه و بودجه .
- ۵ - آموزش و پرورش .
- ۶ - صنایع و معادن .
- ۷ - کار و امور اجتماعی و امور اداری و استخدامی .

- ۸- مسکن و شهرسازی و راه و ترابری .
- ۹- امور قضائی و حقوقی .
- ۱۰- امور دفاعی . (شامل امور سپاه پاسداران)
- ۱۱- سیاست خارجی .
- ۱۲- شوراها و امور داخلی کشور .
- ۱۳- امور بهداشتی و بهزیستی و امداد و تامین اجتماعی و هلال احمر .
- ۱۴- امور پست و تلگراف و نیرو .
- ۱۵- امور بازرگانی و توزیع .
- ۱۶- امور کشاورزی و عمران روستاها .
- ۱۷- امور سازمانهای وابسته به نخست وزیر (از قبیل سازمان تربیت بدنی ، امور اوقاف)
- ۱۸- اصل ۹۰
- ۱۹- دیوان محاسبات و بودجه و امور مالی مجلس .
- ۲۰- کمیسیون نهادهای انقلاب (از قبیل جهاد و بنیاد مستضعفین و بنیاد شهید) .
- ۲۱- کمیسیون اصل ۸۸ - ۷۶ قانون اساسی .
- ۲۲- کمیسیون تحقیق .
- ۲۳- کمیسیون تدوین آئین نامه مجلس .
- ۲۴- کمیسیون ویژه برای بررسی قوانین شورای انقلاب و قبل از انقلاب .
- ماده ۴۴ - تعداد اعضاء کمیسیونها حداقل ۷ نفر و حداکثر ۱۱ نفر با تشخیص جلسه مشترک هیات رئیسه و روسای شعب خواهد بود تعداد اعضاء کمیسیونهای اصل ۹۰ و اصل ۸۸ - ۷۶ از این قانون مستثنی بوده و حداکثر ۳۱ نفر میباشد .
- کمیسیون اصل ۹۰ - کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه

ماده ۴۵ - بر اساس اصل ۹۰ قانون اساسی کمیسیونی بنام کمیسیون اصل ۹۰ برای رسیدگی به شکایات از طرز کار مجلس یا قوه مجریه و یا قوه قضائیه و برای تحقق بخشیدن به اهداف مذکور در اصل ۹۰ تشکیل میگردد . این کمیسیون میتواند با قوای سه گانه جمهوری اسلامی و تمام وزارتخانهها و ادارات و سازمانهای وابسته به آنها و بنیادها و نهادهای انقلابی و موسساتی که بنحوی از انحاء به یکی از قوای فوق الذکر مربوط میباشد ، مستقیماً مکاتبه یا به آنها مراجعه نماید و برای رسیدگی به شکایاتی که از طرف مسولین مربوطه بدون جواب مانده و یا جواب قانع کننده بدانها داده نشده و رفع مشکلات توضیح بخوهد و آنها را مکلفند در اسرع وقت جواب کافی بدهند .

ماده ۴۶ - وظیفه کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه و امور مالی مجلس علاوه بر بررسی امور مربوط به دیوان محاسبات عبارت است از :

بخش اول

- ۱۱ -

- ۱- تحقیق و تسویه کلیه محاسبات و رسیدگی به بودجه سالانه و مخارج و اعتبارات اضافی مجلس که از طرف مجلس ارجاع میگردد و تقدیم گزارش آن برای تصویب مجلس شورای اسلامی .
- ۲- رسیدگی و مذاقه در لایحه تفریح بودجه مجلس که باید حتما پس از تطبیق بودجه با اسناد خرج ، گزارش آنرا تا چهار ماه پس از خاتمه دوره عمل سال مالی به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید .
- ۳- نظارت و مراقبت در اجرای مقررات بودجه مصوب مجلس .
- ۴- بازرسی و رسیدگی دقیق و نظارت در مورد کلیه اموال و اشیاء منقول و غیر منقول در مجلس شورای اسلامی از هر نوع و هر قبیل .
- ۵- تسلیم گزارشهای شش ماهه راجع به امور محاسباتی و وضع اموال و اشیاء منقول و غیر منقول مجلس شورای اسلامی به هیات رئیسه .
- ۶- تقدیم گزارش جامع سالانه به مجلس شورای اسلامی راجع به انجام وظایف محوله .
- ۷- رسیدگی به امور مرخصی و جریمه‌های نمایندگان مجلس به ترتیبی که در فصل مربوط به مرخصی و غیبت بدون عذر موجه مندرج است .
- ۸- رسیدگی به حساب صندوق جرائم .
- ماده ۴۷- کمیسیونهای مجلس منحصر و محدود به آنچه در این آئین نامه آمده است نخواهد بود بلکه در هر مورد اعم از امور داخلی مجلس و یا وظایف تقنینیه مجلس کمیسیونهای دیگری ضرورت داشته باشد با تصویب مجلس تشکیل خواهد شد .
- ماده ۴۸- در مواردی که مجلس ضروری تشخیص دهد طبق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی اختیار وضع بعضی از قوانین را به کمیسیونهای خود تفویض مینماید .
- ماده ۴۹- هرگاه دولت یا پانزده نفر از نمایندگان تقاضای ارجاع لایحه یا طرحی را طبق اصل ۸۵ قانون اساسی به کمیسیون یا کمیسیونهای مجلس بنمایند این تقاضا در جلسه علنی اعلام و به ترتیب در دستور کار مجلس قرار میگیرد .
- ماده ۵۰- هنگام طرح تقاضای مزبور در مجلس نماینده پارلمانی دولت و یا نماینده منتخب تقاضاکنندگان ، دلایل ضرورت ارجاع لایحه و یا طرح را حداکثر بمدت ده دقیقه بیان می نماید و سپس یکنفر مخالف و یکنفر موافق که قبلا ثبت نام کرده اند و در صورت عدم ثبت نام در مجلس نوبت گرفته باشند هریک بمدت ده دقیقه صحبت کرده و آنگاه رای گیری بعمل خواهد آمد .
- ماده ۵۱- در صورتیکه مجلس با ارجاع لایحه یا طرحی طبق اصل ۸۵ قانون اساسی موافقت نمود آن لایحه یا طرح به کمیسیون یا کمیسیونهای مربوطه فرستاده میشود . ترتیب

رسیدگی و تصویب این قبیل لوایح و طرحها در کمیسیون همان ترتیب رسیدگی و تصویب لوایح و طرحها در مجلس خواهد بود.

ماده ۵۲ - پس از تصویب قانون در کمیسیونها تعیین مدت اجرای آزمایشی آن در دستورکار مجلس قرار خواهد گرفت باین ترتیب که قانون مصوب کمیسیون به همراه پیشنهاد مدت اجراء ۴۸ ساعت قبل از طرح در مجلس تکثیر و در اختیار نمایندگان قرار می گیرد. هنگام طرح تعیین مدت در جلسه علنی در صورتیکه پیشنهاد دیگری نباشد نسبت به پیشنهاد کمیسیون بدون مذاکره رای گیری میشود و در غیر این صورت نسبت به پیشنهادات نمایندگان به ترتیب وصول در جلسه علنی و بدون مذاکره رای گیری خواهد شد.

مبحث دوم

بررسی لوایح و طرحها

ماده ۵۳ - رئیس مجلس مکلف است وصول کلیه لوایح و طرحهای را که به مجلس تقدیم میشود در اولین فرصت در جلسه علنی اعلام و به کمیسیونهای مربوط ارجاع نماید و فوراً تکثیر و در دسترس نمایندگان قرار گیرد.

تبصره ۱ - لوایح و طرحهاییکه جنبه های مختلف داشته و علاوه بر کمیسیون اصلی به کمیسیونهای دیگری هم ارتباط پیدا نماید از طرف رئیس مجلس پس از مشخص نمودن کمیسیونهای اصلی و فرعی و مواد مربوطه به کمیسیونهای فرعی به کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود تا نسبت به قسمتی که مربوط به آن کمیسیونها است شور و مذاقه بعمل آمده و ظرف ده روز گزارش در مورد قسمت های مربوطه تهیه و به کمیسیون اصلی ارسال نمایند و این مدت با موافقت کمیسیون اصلی ناده روز دیگر قابل تمدید است و گزارش نهائی شامل گزارش کمیسیون اصلی و آن قسمت از نظرات کمیسیونهای فرعی که مورد موافقت کمیسیون اصلی قرار نگرفته است میباشد تا بانضمام گزارش کمیسیون اصلی برای طرح در مجلس تقدیم گردد.

تبصره ۲ - گزارش کمیسیون فرعی در مجلس به همراه کمیسیون اصلی قرائت میگردد و در مواردی که نظرات کمیسیون فرعی با مضوبات کمیسیون اصلی متفاوت باشد در هر مورد مانند پیشنهادهای اصلاحی نخست مخبر کمیسیون فرعی توضیح داده سپس مخالف و موافق مذاکره نموده و در آن مورد رای گیری بعمل می آید.

ماده ۵۴ - هر طرح یا لایحه ای که به کمیسیون ارجاع میشود گزارش ردو یا تصویب تغییر و یا تکمیل آن باید در ظرف مدتی که از طرف هیات رئیسه مجلس با توافق کمیسیون مربوط معین و اعلام میشود حداکثر آن بیش از یکماه از تاریخ وصول به دفتر کمیسیون

مجلس

- ۱۲ -

نخواهد بود به مجلس داده شود. و در غیر این صورت هر یک از نمایندگان یا دولت حق دارد از مجلس تقاضا نماید که آنرا در دستور مجلس قرار دهد و حق تقدم طبق ماده ۷۱ مربوط به دستور هفتگی مجلس تعیین خواهد شد. ولی در مورد لوایح مفصل هرگاه کمیسیون نتوانست رسیدگی آنرا در این مدت تمام کند باید به رئیس مجلس گزارش دهد. با موافقت هیات رئیسه و کمیسیون مربوط این مدت تمدید میشود. در صورت موافقت هیات رئیسه این تمدید نباید بیش از یک مرتبه و طولانی تر از دو ماه باشد.

تبصره - گزارش کمیسیونها در طرحهای عادی باید حداقل ۷۲ ساعت و در مورد طرحهای یک فوریتی حداقل ۴۸ ساعت قبل از موقع طرح در مجلس طبع و بین نمایندگان توزیع شده باشد.

ماده ۵۵ - همراه گزارش کارهای کمیسیونها به هیات رئیسه مجلس داده میشود تا از طریق تکثیر و نصب در تابلو با اطلاع نمایندگان برسد.

ماده ۵۶ - در جلسات کمیسیونها نمایندگانی که عضویت در آن کمیسیون ندارند بدون داشتن حق رای میتوانند حاضر شوند و در صورتیکه از طرف کمیسیون برای ادای توضیح یا شرکت در مذاکرات دعوت شده باشند باید شرکت نمایند ولی حق رای ندارند.

ماده ۵۷ - تمام اسناد و اوراق مربوط به اموری که باید در کمیسیونها بررسی شود از طرف رئیس مجلس به آن کمیسیون ارجاع میشود. نمایندگان میتوانند آن اسناد را ملاحظه کنند و رئیس کمیسیون ترتیب آنرا خواهد داد، لکن اسناد مزبور نباید از کمیسیون خارج شود.

ماده ۵۸ - پس از آنکه مجلس درباره طرح یا لایحه‌ای رای نهائی داد اسناد و اوراق و صورت جلسات مربوط به آن، در اندازه قوانین مجلس بایگانی میشود.

ماده ۵۹ - در مورد لوایح و طرحهایی که ارتباط اساسی آن به کمیسیون معین روشن نبوده و جنبه‌های مختلفی داشته باشد هیات رئیسه مجلس میتواند کمیسیون موقت خاصی که افراد آن از طرف کمیسیونهای مربوطه انتخاب میشوند تشکیل دهد و طرح و لایحه را به آن کمیسیون ارجاع نماید. کمیسیون مزبور مانند کمیسیونهای دیگر از بین اعضای خود رئیس و نایب رئیس و دومی و یکی مخبر انتخاب میکند و پس از شور، نتیجه رای خود را به مجلس گزارش می‌دهد.

ماده ۶۰ - در مورد مسائل مهم و استثنائی که برای کشور پیش می‌آید و تشکیل کمیسیون ویژه‌ای برای رسیدگی و گزارش ضرورت پیدا میکند به پیشنهاد حداقل ۱۵ نفر از نمایندگان و تصویب مجلس کمیسیون تشکیل میشود و اعضاء کمیسیون ویژه که ۵ تا ۱۱ نفر خواهند بود، مستقیماً در جلسه علنی توسط نمایندگان با رای مخفی به اکثریت نسبی انتخاب خواهند شد.

مبحث سوم

لوايح معوق - نحوه استرداد لوايح بوسيله دولت - تنقيح قوانين گذشته

ماده ۶۱ - در ابتدای هر دوره قانونگزاری هیات رئیسه صورتی از طرحها و لوايحي را که معوق مانده بوسيله اداره قوانين تهیه و در اختیار نمایندگان میگذارد و صورتی نیز برای دولت ارسال می دارد. هریک از طرحها و لوايح معوقه که لزوم رسیدگی به آن بوسيله ۱۵ نفر از نمایندگان یا از طرف دولت تقاضا شود طبق آئین نامه به کمیسیون های مربوط ارجاع میشود و کمیسیون ها رسیدگی را به ترتیب مندرج در آئین نامه انجام می دهند و هر گاه شور اول آن طرحها یا لوايح قبلا خاتمه یافته باشد رسیدگی به طرح یا لایحه با پیشنهاد کمیسیون و تصویب مجلس یک شوری انجام خواهد شد و در مورد تغییر دولت لوايحي که دولت جدید رسماً استرداد آنها را اعلام کرده است از جریان خارج خواهد شد.

ماده ۶۲ - از اولین دوره مجلس شورای اسلامی کمیسیون ویژه ای بمنظور رسیدگی به قوانين گذشته اعم از قوانين شورای انقلاب و قوانين قبل از انقلاب تشکیل میشود. این کمیسیون متناسب با انقلاب اسلامی تغییرات لازم را در قوانين گذشته پیشنهاد می نماید که بصورت طرح یا لایحه مطابق آئین نامه در مجلس مطرح شود.

فصل چهارم

مبحث اول

ترتیب جلسات مجلس و کمیسیونها - ضبط و ثبت و توزیع مذاکرات جلسات
اعتبار مصوبات مجلس - گزارش مسائل روز

ماده ۶۳ - نمایندگان باید در روزی که قبلا برای تشکیل جلسه رسمی معین می شود در مجلس حاضر شوند و منتهی تا ۱۵ دقیقه پس از وقت تعیین شده برای جلسه در تالار جلسه حضور یابند. در صورت تاخیر بدون عذر موجه از طرف هیات رئیسه توبیخ خواهند شد و نیز هریک از نمایندگان که در موقع اخذ رای با اعلام قبلی رئیس مجلس مبنی بر منع خروج از جلسه بدون عذر موجه غایب باشد برای هر رای مستحق یک توبیخ خواهد بود و در صورت تکرار تاخیر و غیبت مقررات انتظامی آئین نامه از طرف هیات رئیسه اجرا خواهد شد.

ماده ۶۴ - حداکثر مدت برای هر جلسه رسمی ۴ ساعت است که ممکن است یکسره و یا با فاصله تنفس باشد مگر در موارد ضروری به تشخیص رئیس و تصویب مجلس. غائبین بعد از تنفس هم مشمول مقررات مربوط به غیبت و تاخیر خواهند بود.

تبصره - وقت دستورجلسات رسمی مجلس چنان تنظیم خواهد شد که با اوقات ادای نماز بخورد نداشته باشد.

ماده ۶۵ - نمایندگان عضو هیات رئیسه و شعب و کمیسیونها باید در ساعتی که قبلا برای تشکیل جلسات تعیین میشود حاضر شوند، و در صورت تاخیر یا غیبت بدون عذر موجه با تشخیص رئیس مربوط بر طبق این آئین نامه جریمه میشوند.

ماده ۶۶ - تشکیل جلسات و رعایت ترتیب مذاکرات و اجرای آئین نامه و حفظ نظم جلسه طبق این آئین نامه بعهده رئیس جلسه است.

ماده ۶۷ - تشخیص عده حضار با استفاده از تابلو یا طریق دیگر بعهده منشیان است که در اول هر جلسه و قبل از اخذ آراء بوسیله رئیس جلسه باید اعلام شود.

ماده ۶۸ - در هر جلسه قبل از ورود در دستور رئیس مجلس می تواند در مورد گزارش حوادث مهم و مسائل فوری روز مطالبی را که آگاهی مجلس از آنها ضروری باشد به اطلاع نمایندگان برساند حداکثر مدت برای این مطالب نیم ساعت خواهد بود ولی این مطالب بدون رای مجلس مورد بحث واقع نخواهد شد.

ماده ۶۹ - مذاکرات کامل هر جلسه با مصوبات ضبط و ثبت میشود و به انضمام اسامی غائبین و دیر آمدگان آن جلسه و حتی الامکان قبل از انعقاد جلسه بعد بین نمایندگان توزیع می شود. نماینده ای که در صورت مشروح مذاکرات مطلبی برخلاف اظهارات او ثبت شده باشد بطور اختصار میتواند فقط نسبت به همان مورد در جلسه رسمی تذکر دهد و بعدا اصلاح آن قسمت از مذاکرات در مجموعه مذاکرات مجلس درج می شود و صورت مذاکرات جلسات باید به امضاء رئیس یا نایب رئیس مجلس که آن جلسه را اداره نموده است برسد.

ماده ۷۰ - مصوبات جلسات غیر علنی که بنا به رعایت امنیت کشور طبق اصل ۶۹ قانون اساسی به تقاضای نخست وزیر یا یکی از وزراء یا ده نفر از نمایندگان تشکیل میگردد در صورتی معتبر است که با حضور شورای نگهبان به تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان برسد. گزارش و مصوبات این جلسات در صورت پیشنهاد ۱۵ نفر از نمایندگان در مورد برطرف شدن شرایط اضطراری و تصویب مجلس برای اطلاع عموم منتشر میگردد.

مبحث دوم

دستور جلسات - نحوه انعقاد جلسات مجلس و حد نصاب رای گیری - نقطه های قبل از دستور

ماده ۷۱ - دستور هفتگی مجلس باید به ترتیب وصول لوایح و طرحها از کمیسیونها از طرف هیات رئیسه مجلس تهیه و پس از طبع و توزیع بر لوحه مخصوص نصب شود. لوایح

مجلس

- ۱۶ -

و طرحهایی که دارای اولویت باشند ممکن است بنا به تقاضای دولت و یا ۱۵ نفر از پیشنهاد دهندگان طرح و موافقت هیات رئیسه خارج از ترتیب وصول در دستور هفتگی مجلس قرار گیرد، این دستور قابل تغییر نیست مگر در موردیکه از طرف دولت یا ۱۵ نفر از نمایندگان کتبا تقاضای تغییر شود و در این صورت به شرط تصویب مجلس دستور جلسه بعد تغییر خواهد یافت .

تبصره ۱ - طرحها و لوایح دو فوریتی از این قاعده مستثنی و تابع ماده مربوطه خواهد بود .

تبصره ۲ - در صورتیکه مجلس سه فوریتی لوایح و یا طرحها را تصویب کند، باعث تغییر دستور همانروز هم خواهد شد .

تبصره ۳ - در صورتیکه لوایح و طرحها بقدر کافی به هیات رئیسه نرسیده باشد، برنامه آن هفته حداقل ۴۸ ساعت قبل باید اعلام شود .
تشکیل جلسات و حد نصاب رای گیری

ماده ۷۲ - انعقاد رسمی جلسات و اعتبار اخذ رای منوط به حضور حداقل دوسوم مجموع نمایندگان (۱۸۰ نفر) میباشد و اکثریت مطلق آراء وقتی حاصل میشود که بیش از نصف حضار رای مثبت دهند، مگر در مواردی که در قانون اساسی یا در آئین نامه یا بموجب قانون دیگر نصاب دیگری تعیین شده باشد .

تبصره ۱ - برای ادامه مذاکرات حضور حداقل نصف مجموع نمایندگان (۱۳۵ نفر) ضروری است .

تبصره ۲ - جلسات رسمی با تلاوت آیاتی چند از قرآن مجید که حتی الامکان متناسب جلسه آنروز باشد آغاز خواهد شد .
نطق قبل از دستور

ماده ۷۳ - در هر جلسه رسمی یک نفر از نمایندگان که مطلب مهمی داشته باشد و بخواهد به استحضار مجلس برساند میتواند تا یکساعت قبل از شروع جلسه رسمی به عنوان نطق قبل از دستور در لوحه مخصوصی شخصا ثبت نام و مطالب خود را اظهار نماید، و دو نفر دیگر از نمایندگان به نوبت طبق لیستی که با قید قرعه مشخص شده است صحبت خواهند کرد . وقت هر کدام از نمایندگان برای نطق ، ۱۰ دقیقه است و می تواند تمام یا حداقل ۳ دقیقه از حق خود را به یک نفر نماینده دیگر واگذار نماید .

مجموع این نطقها در هر جلسه نبایستی از نیم ساعت تجاوز نماید .

تبصره - هیچیک از نمایندگان نمیتوانند برای نطق قبل از دستور در هر ماه بیش

بحث

- ۱۷ -

از یکبار ثبت نام و یا از وقت دیگری استفاده نماید مگر با تشخیص هیات رئیسه که فقط برای یکبار دیگر معتبر خواهد بود.

مبحث سوم

مقررات مربوط به مذاکرات مجلس - جلوگیری از تخلفات - ترتیب و مدت نطق
کفایت مذاکرات

ماده ۷۴ - موضوعهائی که طبق دستور در مجلس مطرح می شود باید از یکساعت قبل از موقع انعقاد جلسه در ورقه مخصوصی که خارج از جلسه نصب میشود ثبت و مخالف و موافق با تفکیک کلیات و هریک از مواد در آن ورقه در ستون مخصوص شخصاً ثبت نام می نماید . حق تقدم نطق با کسانی است که ثبت نام کرده باشند و به ترتیب یک مخالف و یک موافق نطق خواهند کرد . در صورتیکه مخالف یا موافقی ثبت نام نکرده باشد نمایندگان مخالف و موافق در مجلس میتوانند کتبا نوبت بگیرند و مخالف و موافق با تناوب صحبت کنند . اگر هیچ مخالفی وجود نداشته باشد موافقان نمیتوانند صحبت کنند . و اگر موافقی موجود نباشد مخالفان میتوانند بترتیب صحبت کنند . منشیان اسامی نمایندگان را که در جلسه کتبا اجازه صحبت میخواهند بترتیب وصول ثبت میکنند و به رئیس میدهند . تبصره - در صورتیکه اصل طرح یا لایحه ای مخالف نداشته باشد غیر از نماینده دولت و یا مخبر بعنوان موافق کسی صحبت نخواهد کرد .

ماده ۷۵ - هرگاه هنگام بحث درباره لوایح و طرحها ، نخست وزیر ، وزیران و معاونان آنها همچنین مخبرین کمیسیونهای مربوطه لازم بدانند در موضوع مورد بحث با رعایت مواد مطرح شده صحبت کنند ، برای مدت تعیین شده در این آئین نامه آنها اجازه داده خواهد شد .
جلوگیری از تخلفات

ماده ۷۶ - ناطق نباید از موضوع مورد بحث خارج شود و در غیر این صورت رئیس تذکر می دهد .

تبصره ۱ - هرگاه رئیس تشخیص دهد که ناطق از موضوع خارج شده و در ضمن یک نطق ، دو نوبت به ناطق تذکر خروج از موضوع را بدهد و باز ناطق ادامه دهد ، دفعه سوم رئیس مجلس میتواند ناطق را از ادامه نطق در آن موضوع در تمام جلسه منع نماید مگر اینکه مجلس ادامه صحبت را تأیید کند .

تبصره ۲ - قطع کلام ناطق و عدم مراعات سکوت از طرف نمایندگان و هرگونه

تهمت و توهین و ایرادگیریهای شخصی و حرکات و تظاهراتی که موجب بی نظمی مجلس باشد، ممنوع است و مرتکب مشمول مجازات مندرج در این آئین نامه خواهد گردید و رئیس مجلس مسئول جلوگیری از این تخلفات است .
ترتیب و مدت نطق

ماده ۷۷- ترتیب و مدت نطق بدین شرح است .

الف- مدت نطق در جلسه علنی به قرار زیر خواهد بود .

۱- برای استیضاح یک وزیر دو ساعت و برای استیضاح دولت و یا بیش از یک وزیر چهار ساعت استیضاح کنندگان میتوانند از بین خود یک یا چند نفر را برای بحث در موضوع استیضاح معرفی نمایند ولی در هر حال مجموع نطقهای استیضاح کنندگان نباید از مدت فوق تجاوز نماید .

۲- برای اظهارات مجموع مخالفین و نیز مجموع موافقین در مورد اصل هر لایحه و طرح در شور اول و نیز برای توجیه لوایح و طرحهای قانونی و توضیحات مخبر و یا وزیری که از لایحه دفاع مینماید ۴۵ دقیقه، در مورد لوایح مهم و مفصل میتوان اوقات فوق را با پیشنهاد رئیس و یاده تفراز نمایندگان و تصویب مجلس تا دو برابر افزایش داد .

تبصره- در اصل طرحها و لوایح که موافق و مخالف یا موافقین و یا مخالفین ثبت نام مینمایند هر کدام از موافق و مخالف یا موافقین و مخالفین حداکثر در موافقت یا در مخالفت ده دقیقه صحبت خواهند کرد .

۳- برای هر یک از موافقان و مخالفان در برنامه و معرفی اعضاء دولت حداکثر نیم ساعت .

۴- سوال از وزیر و همچنین توضیحات تکمیلی در مورد استیضاح حداکثر ۱۵ دقیقه خواهد بود .

تبصره- نماینده در توضیح سوال خود ۵ (پنج) دقیقه و پس از اتمام یا قسمتی از پاسخ وزیر ۱۰ دقیقه میتواند صحبت نماید، جواب وزیر که باید مربوط به موضوع سوال باشد جمعا نباید از ۱۵ دقیقه تجاوز نماید وزیر میتواند استفاده از قسمتی از وقت خود را به بعد از صحبت نهائی سوال کننده موکول نماید .

۵- مدت دفاع از توهین و تحریف نطق حداکثر ۱۰ دقیقه .

۶- برای مخالفت و موافقت نسبت به هر یک از مواد لوایح و طرحها و نیز برای توضیح پیشنهادها و اصلاحی نسبت به مواد لوایح و طرحها اعم از فردی و جمعی و برای توجیه پیشنهاد کفایت مذاکرات و یا مخالفت با آن و توضیح پیشنهاد فوریت و عدم آن و پیشنهاد سکوت ماندن و مخالفت با آن و پیشنهاد تنفس و اخذ رای مخفی و اخطار

آئین نامه‌ای و یا اخطار قانونی و پیشنهاد انواع رای در مورد استیضاح هریک حداکثر ۵ دقیقه .

ب - در تمام موارد مذکور در بند الف در صورتیکه ضرورت اقتضاء کند ممکن است استثنائاً بدون مذاکره و با پیشنهاد رئیس و تصویب مجلس مدت نطق و شورا اضافه شود .

ج - برای مذاکره در باب کلیات لایحه بودجه سالانه کشور ۱۰ ساعت و برای هر ناطق نیم ساعت و برای متمم بودجه یک دوازدهم یا دو دوازدهم ۵ ساعت و برای هر ناطق نیم ساعت .

د - برای مسائل مهم مربوط به سیاست خارجی از قبیل عهدنامه‌ها و مقاوله‌نامه‌ها و موافقتنامه‌های بین‌المللی حداکثر ۵ ساعت خواهد بود در صورت تجاوز از وقت طرحها و لوایح معمولی مشمول کفایت مذاکرات با تصویب دو سوم آراء حاضرین خواهد شد . نطق هر فرد در مورد مسائل سیاست خارجی حداکثر نیم ساعت خواهد بود .

ماده ۷۸ - اگر در ضمن مذاکره صریحاً یا تلویحاً نسبت سوئی به یکی از نمایندگان داده شود یا عقیده و اظهار او را برخلاف جلوه دهند و نماینده مذکور برای رد آن نسبت یا رفع اشتباه در همان جلسه یا در جلسه بعد اجازه نطق بخواهد بدون رعایت نوبت تا ۱۰ دقیقه اجازه نطق داده میشود .

کفایت مذاکرات

ماده ۷۹ - در مواردیکه میتوان پیشنهاد کفایت مذاکرات داد هرگاه مذاکرات لازم و کافی بعمل آمد برای جلوگیری از تکرار مطالب و اتلاف وقت هریک از نمایندگان می‌توانند کفایت مذاکره را پیشنهاد نمایند اولین پیشنهاد کننده به ترتیب مندرج در بند ۶ ماده ۷۷ دلایل خود را بعنوان موافق اظهار و اگر مخالفی باشد علل مخالفت خود را بیان میکند و پس از آن رای گرفته میشود ، مدت صحبت برای هریک از این موارد ۵ دقیقه است . در صورتیکه نسبت به مطلبی پیشنهاد کفایت مذاکره به تصویب نرسید و پس از ادامه مذاکرات برای بار دوم پیشنهاد کفایت مذاکرات داده شد بدون توضیح و مباحثه رای گرفته می‌شود پس از رای به کفایت مذاکرات و اعلام ختم آن از طرف رئیس دیگر به نماینده‌ای در آن باب اجازه نطق داده نمی‌شود .
موقع و دستور جلسه بعد

ماده ۸۰ - رئیس قبل از ختم هر جلسه ، روز و ساعت تشکیل و دستور جلسه بعد

رابطق ماده ۷۱ اعلام می نماید که در صورت مشروح مذاکرات درج شود مگر در موارد اضطراری (به تشخیص هیات رئیسه) که حداقل ۲۴ ساعت قبل از تشکیل جلسه باید بطور رسمی اعلام شود.

فصل پنجم

نظم جلسات - تعهد نمایندگان به حفظ حیثیات مجلس
اقدامات برای حفظ نظم - تذکر - اخطار - توبیخ

نظم جلسات

ماده ۸۱ - در صورتیکه در مجلس بی نظمی و تشنج حاصل شود که مانع ادامه کار مجلس باشد، و رئیس نتواند از آن جلوگیری نماید در جای خود قیام می نماید. هرگاه برخاستن رئیس موجب آرامش نشود جلسه را بمدت ۱۵ دقیقه بعنوان تنفس تعطیل میکند و نمایندگان از جلسه خارج میشوند. پس از انقضای پانزده دقیقه مجدداً جلسه تشکیل میشود هرگاه بی نظمی و تشنج تجدید شود رئیس جلسه را ختم و آنرا به روز دیگر موکول می نماید.

تعهد نمایندگان به حفظ حیثیات مجلس - اقدامات برای حفظ نظم

ماده ۸۲ - نمایندگان مجلس بر اساس مسوولیت نمایندگی خود را متعهد و ملزم به حفظ حیثیات مجلس و نمایندگان و رعایت نظم و نوبت و اجراء آئین نامه داخلی می دانند در مواردی که احیاناً نماینده ای رعایت تعهدات فوق را ننماید اقدامات ذیل به ترتیب از طرف رئیس و هیات رئیسه بعمل خواهد آمد.

۱ - تذکر شفاهی ۲ - اخطار ۳ - توبیخ و احضار متخلف در جلسه هیات رئیسه .
تذکر

ماده ۸۳ - رئیس نسبت به نمایندگانی که از موضوع مذاکره خارج می شوند و یا بدون اجازه صحبت میکنند و همچنین نسبت به نمایندگانی که بواسطه عدم رعایت ماده ۷۸ یا به انحاء دیگر رعایت نظامات مجلس را نمی نمایند تذکر می دهد.

اخطار

ماده ۸۴ - در صورتیکه رئیس مجلس به یکی از نمایندگان دوبار تذکر داد و نماینده

مبحث اول

- ۲۴ -

مجددا از حدود نظم خارج گردید رئیس به او اخطار می کند .

توبیخ

ماده ۸۵ - توبیخ بر سه قسم است .

عادی ، موکد ، شدید .

ماده ۸۶ - توبیخ عادی که سبب درج در پرونده و گزارش در مجلس می شود ، در

موارد ذیل اجراء می گردد .

۱ - در صورتیکه نماینده ای پس از اخطار در همان جلسه از حدود نظم خارج شود .

۲ - در صورتیکه نماینده ای ظرف مدت یکماه چهار مرتبه در جلسات متوالی یا شش

مرتبه در جلسات متناوب مورد تذکر واقع شده باشد .

۳ - کسانی که بیش از ۳ جلسه متوالی یا ۵ جلسه متناوب تاخیر غیر مجاز داشته

باشند .

فصل ششم

حضور رئیس جمهور ، اعضای شورای نگهبان ، نمایندگان دولت در جلسات -

لوائح قانونی - طرحهای قانونی - ترتیب شورلوائح و طرحهای قانونی -

شوراول - حضور پیشنهاد دهنده در کمیسیون - شور دوم - ترتیب اخذ رای -

پیشنهاد حذف یا تجزیه یا رفع ابهام - لوائح یک شوری - شور در لایحه بودجه -

شور در عهد ، مقاوله نامه ها ، قراردادها و موافقتنامه های بین المللی

مبحث اول

حضور رئیس جمهور ، اعضای شورای نگهبان ، نمایندگان دولت در جلسات

ماده ۸۷ - طبق اصل هفتم قانون اساسی رئیس جمهوری ، نخست وزیر و وزراء و

مشاوران به همراهی آنها حق حضور در جلسات علنی را دارند و در صورتیکه مجلس لازم

بداند مکلف به حضور هستند . دعوت رئیس جمهوری به مجلس با پیشنهاد ۱۵ نفر و باید

به تصویب اکثریت مطلق نمایندگان حاضر برسد .

ماده ۸۸ - اعضای شورای نگهبان طبق اصل نود و هفتم قانون اساسی میتوانند در

کلیه جلسات مجلس شرکت کنند ولی هنگامیکه طرح یا لایحه ای با قید فوریت در دستور

کار مجلس قرار بگیرد قبلا از طرف رئیس مجلس مراتب به اطلاع شورای مذکور خواهد

رسید . شورای نگهبان باید در این جلسات حضور داشته و نظر خود را

حتی المقدور بلافاصله پس از رای مجلس و در غیر اینصورت حداکثر تا ۲۴ ساعت اظهار نمایند .

مبحث دوم

لوائح و طرحهای قانونی - نحوه شور در لوائح

شورا اول - حضور پیشنهاد دهنده در کمیسیون - شور دوم - ترتیب اخذ رای

ماده ۸۹ - لوائح قانونی که از طرف دولت به مجلس پیشنهاد می شود ، باید اولاً دارای موضوع و عنوان مشخص باشد و ثانیاً دلایل لزوم تهیه و پیشنهاد آن در مقدمه لایحه بطور وضوح درج شود و ثالثاً دارای موادی متناسب با اصل موضوع و عنوان لایحه باشد .

ماده ۹۰ - کلیه لوائح تقدیمی به مجلس باید به امضاء نخست وزیر و وزیر مسوول رسیده باشد و در صورت نداشتن وزیر مسوول امضاء نخست وزیر کافی است .

ماده ۹۱ - لوائح قانونی با رعایت اصل ۷۴ قانون اساسی باید در جلسه علنی مجلس توسط وزیر مربوط و یا نماینده دولت تقدیم گردد و در موقع طرح آن نیز باید وزیر مربوط یا یکی از وزراء به تناسب موضوع حاضر باشد .

معاونان پارلمانی نخست وزیر و وزراء که رسماً به مجلس معرفی شده باشند ، میتوانند بجای نخست وزیر و وزراء در جلسات مجلس و کمیسیونها برای توضیح و دفاع لازم حضور یابند .

تبصره - وزراء میتوانند لوائحی را که به مجلس تقدیم کرده اند در هر مرحله ای از مذاکرات باشد با ذکر دلیل در جلسه علنی مسترد دارند .

ماده ۹۲ - لوائح قانونی و بودجه های تفصیلی پس از تقدیم در جلسه علنی از طرف رئیس مجلس به کمیسیونهای مربوط ارجاع و سپس در دسترس همه نمایندگان قرار میگیرد .
طرحهای قانونی

ماده ۹۳ - طرح قانونی پیشنهادی است که با امضاء حداقل ۱۵ نفر از نمایندگان در مجلس به رئیس داده میشود و پس از اعلام وصول و قرائت عنوان آن توسط رئیس یا یکی از منشیان در همان جلسه به کمیسیون مربوط ارجاع میشود . طرح مزبور پس از ارجاع به کمیسیون بلافاصله طبع و توزیع خواهد شد و نسخه ای از آن توسط رئیس برای وزیر یا وزیران مربوط ارسال می گردد .

تبصره ۱ - رعایت مفاد ماده ۹۳ در مورد طرحها نیز ضروری است .

بجشایی
- ۲۳ -

تبصره ۲ - نمایندگان مجلس و دولت نمی‌توانند یک لایحه یا طرح قانونی را که بیش از یک ماده دارد بعنوان ماده واحده پیشنهاد و تقاضای تصویب نمایند در صورتیکه طرح یا لایحه مشتمل بر بیش از یک ماده باشد باید مواد و تبصره‌ها جزء به جزء طرح و مورد شور قرار گیرد .

ماده ۹۴ - امضاء کنندگان طرح قانونی حق دارند در کمیسیون مربوط که طرح آنها مطرح است برای ادای توضیح حاضر شوند و کمیسیون تاریخ بحث پیرامون طرح را به امضاء کنندگان اعلام می‌نماید .

ماده ۹۵ - پس از وصول و اعلام طرح قانونی در مجلس امضاء کنندگان آن طرح حق استرداد امضاء خود را ندارند و غیبت بعضی امضاء کنندگان مانع اعلام طرح در مجلس نخواهد بود .

ماده ۹۶ - در مواردی که لایحه یا طرح قانونی مربوط به امور داخلی مجلس نباشد از طریق هیات رئیسه به وزیر یا مسوول اجرائی مربوطه رسماً اطلاع داده میشود تا خود یا معاون او که رسماً به مجلس معرفی شده باشد در جلسه علنی حاضر شود و مذاکرات در حضور او به عمل آید و حق دارد اظهار عقیده نماید . در صورت اطلاع و عدم حضور وزیر یا معاون بدون عذر موجه از طرف رئیس مجلس مورد مواخذه قرار خواهد گرفت و به هر صورت در همان جلسه حتی با عدم حضور وزیر یا مسوول اجرائی مربوطه لایحه یا طرح مزبور مورد شور قرار خواهد گرفت و اخذ تصمیم نهائی موکول به موافقت مجلس است .

ماده ۹۷ - اگر طرحی مورد تصویب مجلس یا کمیسیون ارجاع شده طبق اصل ۸۵ قانون اساسی واقع نشد بدون تغییر اساسی تا شش ماه دیگر نمی‌توان آنرا مجدداً به مجلس پیشنهاد نمود مگر با تقاضای ۵۰ نفر نماینده و تصویب مجلس .
ترتیب شور لوایح و طرحهای قانونی

ماده ۹۸ - بطور کلی تمام لوایح و طرحها باستثنای لوایح و طرحهای قوری و مربوط به بودجه و تفسیر قوانین عادی و سایر مواردی که در این آئین نامه برای شور در آن موارد ترتیب خاص دیگری معین شده است دوشوری خواهد بود فاصله بین دو شور حداقل باید پنج روز باشد .
شور اول

ماده ۹۹ - موقعی که گزارش کمیسیونهای مربوط در خصوص لایحه یا طرح عادی برای شور اول در جلسه علنی مطرح میگردد درباره نقاط ضعف و قوت و نواقص و امتیازات و لزوم یا عدم لزوم طرح و لایحه با رعایت ماده ۸۲ در کلیات و مواد مذاکره می‌شود و پس از

آن نسبت به اصل لایحه یا طرح رای گیری بعمل می آید . هرگاه رای موافق داده شد ، پیشنهاد های کتبی واصله به هیات رئیسه نسبت به هر یک از مواد و همچنین مواد الحاقیه که هر دو باید کاملاً مربوط به موضوع و مواد لایحه یا طرح باشد به کمیسیون ارجاع میشود و با طبع و توزیع در دسترس کلیه نمایندگان قرار می گیرد .

ماده ۱۰۰ - پیشنهاد های اصلاحی که در فاصله شور اول و دوم داده میشود ، باید به هیات رئیسه کمیسیون مربوط تحویل و لااقل ۲۴ ساعت قبل از شروع شور دوم در کمیسیون طبع و بین نمایندگان توزیع شود . حضور پیشنهاد دهنده در کمیسیون

ماده ۱۰۱ - کلیه پیشنهاد دهندگان ، خواه در شور اول و خواه در فاصله بین شور اول و دوم میتوانند در کمیسیون مربوطه حاضر شوند و توضیحات لازم درباره پیشنهاد خود را بدهند . کمیسیون موظف است کتبا لااقل ۲۴ ساعت قبل از طرح پیشنهاد ، پیشنهاد دهندگان را به جلسات کمیسیون دعوت کند .

تبصره - کمیسیونها موظفند در موقع رسیدگی به لوایح و طرحها از وزراء یا معاونین پارلمانی مربوطه دعوت بعمل آورند . شور دوم

ماده ۱۰۲ - در شور دوم گزارش کمیسیون در مجلس مطرح می شود و پیشنهاد تازه قبول نمی شود ولی پیشنهاد هایی که در شور اول و در مهلت مقرر بعد از آن به کمیسیون داده شده و مورد توجه و تصویب کمیسیون واقع نگردیده پیشنهاد دهنده بترتیب مواد میتوانند آنها را در مجلس مطرح کند (جز در مواردی که پیشنهاد دهنده دعوت کمیسیون را برای حضور در کمیسیون نپذیرفته باشد) در این صورت پیشنهاد دهنده و یا یکی از پیشنهاد دهندگان با توافق اکثر آنها (در مورد پیشنهاد جمعی) می توانند برای هر پیشنهاد مدت پنج دقیقه توضیح بدهد و پس از اظهار نظر یک مخالف و یک موافق درباره پیشنهاد و در صورت لزوم توضیحات مخبر یا نماینده دولت نسبت به پیشنهاد مزبور اخذ رای بعمل می آید و پس از رد یا قبول پیشنهاد نسبت به اصل ماده رای گیری بعمل می آید و چنانچه به تصویب نرسید نسبت به حذف ماده بدون مذاکره رای گیری خواهد شد و در صورتیکه حذف ماده بتصویب نرسید پیشنهاد های اصلاحی تازه در همان جلسه پذیرفته می شود .

تبصره ۱ - در شور دوم درباره اصل مواد مذاکره بعمل نمی آید مگر در صورتیکه در گزارش شور دوم کمیسیون مواد جدیدی اضافه شده باشد و یا به تشخیص هیات رئیسه در

مجلس

- ۲۵ -

بعضی از مواد تغییرات کلی داده شده باشد در اینصورت اولین فردی که بعنوان مخالف این قبیل مواد با ذکر شماره ماده که قبلا در تابلو مخصوص ثبت نام کرده به مدت پنج دقیقه صحبت میکند و آنگاه موافق به مدت پنج دقیقه و در صورت لزوم مخبر یا نماینده دولت صحبت میکند سپس رای گیری درباره آن ماده یا مواد بعمل می آید.

تبصره ۲ - چنانچه کمیسیون بعضی از مواد طرح یا لایحه در شور دوم را حذف کرده باشد در شور دوم مجلس هریک از نمایندگان میتواند همان ماده را پیشنهاد نمایند و پس از بحث طبق ماده ۱۰۲ نسبت به خود آن ماده رای گیری بعمل می آید چنانچه اصل ماده تصویب شد پیشنهاد های اصلاحی که قبلا به کمیسیون داده شده باشد قابل طرح و بحث و رای گیری میباشد.

ماده ۱۰۳ - در شور دوم در صورتیکه پیشنهاد های مشابه رسیده باشد فقط پیشنهادی

که با تشخیص هیات رئیسه مجلس جامع تر است مطرح خواهد شد.

ماده ۱۰۴ - اصلاحاتی که در ماده ای پیشنهاد می گردد قبل از خود ماده درباره

آنها در مجلس رای گرفته می شود.

ماده ۱۰۵ - پس از خاتمه شور دوم در ماده واحده یا مواد در طرحها و لوایح عادی و بعد

از شور در لوایح و طرحهای فوری به پیشنهاد حداقل پانزده نفر از نمایندگان و تصویب

مجلس شورنهایی در مجموع لایحه یا طرح جهت مرتب نمودن فصول و مواد و الفاظ و عبارات بعمل خواهد آمد و حداکثر زمانیکه به مجموع نمایندگان موافق و مخالف برای اظهار نظر در مجموع بعنوان آخرین شور داده میشود نیم ساعت است که هریک از موافقین و مخالفین پنج دقیقه نظرات خود را نسبت به لایحه یا طرح اظهار می نمایند و همچنین مجلس میتواند بطریق فوق لوایح و یا طرحهای غیر فوری را مجدداً به کمیسیون ارجاع نماید تا کمیسیون ظرف پنج روز فصول و مواد آنرا اصلاح و مرتب نموده و برای اخذ رای قطعی به مجلس عودت دهد.

ماده ۱۰۶ - هر نوع سوالات توضیحی نمایندگان ضمن شور اول یا شور دوم لوایح

و طرحها که مربوط به موضوعات مورد بحث میباشد در مجلس کتبا به رئیس تقدیم تا به

مخبر کمیسیون مربوط یا به نماینده دولت داده شود که به هنگام توضیح و یا توجیه به آنها پاسخ داده شود.

تبصره - در شور درباره طرحهای ذوق فوری پاسخگوئی به سوالات کتبی و توضیح و توجیه

به عهده یکی از پیشنهاد کنندگان طرح یا موافقت اکثر آنها خواهد بود و درباره طرحهای یک

فوری و عادی پاسخگوئی به عهده یکی از پیشنهاد دهندگان و یا مخبر کمیسیون مربوط خواهد بود.

بخش اول

- ۲۶ -

ماده ۱۰۷ - هنگام بحث نسبت به هر ماده هرگاه پیشنهاد حذف تمام یا قسمتی از ماده یا رفع ابهام از آن بشود پس از توضیح پیشنهاد دهنده و اظهارات یک مخالف و یک موافق نسبت به پیشنهاد اخذ رای بعمل خواهد آمد در صورت تصویب پیشنهاد نسبت به بقیه ماده بحث و اخذ رای بعمل خواهد آمد.

مبحث سوم

شوردر لایحه بودجه - شوردر عهدود ، مقاوله نامه ها ، قراردادها و موافقتنامه های بین المللی .
شوردر لایحه بودجه

ماده ۱۰۸ - لایحه بودجه کل کشور و یا چند دوازدهم و متمم آن یک شوری خواهد بود و در باره کلیه پیشنهاد های اصلاحی و یا الحاقی طبق معمول عمل خواهد شد .
ماده ۱۰۹ - هنگام طرح لایحه بودجه در مجلس جلسات باید بلا انقطاع در کلیه ایام هفته غیر از جمعه و تعطیلات رسمی ، حداقل روزی ۴ ساعت منعقد گردد و تا موقعی که شور و مذاکره پایان نیافته و رای مجلس اخذ نشده است از دستور خارج نمیشود و هیچ لایحه یا طرح دیگر نمیتواند مطرح شود مگر لایحه یک یا چند دوازدهم بودجه در صورت ضرورت .
تبصره - اگر مطالب فوری و فوری اعم از لوایح و طرح های دو فوریتی و غیره - ره پیش آید که به تشخیص مجلس تاخیر آن موجب زیان جبران ناپذیری باشد در این صورت برای طرح و تصویب آن زمانی معین میشود .
شوردر عهدود ، مقاوله نامه ها ، قراردادها و موافقتنامه های بین المللی .

ماده ۱۱۰ - هرگاه دولت ضمن تقدیم لایحه قانونی به مجلس تقاضای تصویب هر نوع عهدنامه ، مقاوله نامه ، قرارداد یا موافقتنامه ای را که بایکی از دولتهای خارجی یا اتحادیه های بین المللی بسته میشود بنماید مواد عهدنامه ، مقاوله نامه ، قرارداد و یا موافقتنامه باید ضمیمه لایحه قانونی مذکور باشد .
ماده ۱۱۱ - مواد عهدنامه ، مقاوله نامه ، قرارداد یا موافقتنامه مذکور در ماده فوق پس از اعلام وصول آن در مجلس بلافاصله طبع و در میان نمایندگان توزیع میشود و سه کمیسیون مربوط ارجاع میگردد و در صورتیکه دولت برای آن قید مهم قائل شده باشد و یا کمیسیون مربوط تا یک هفته چنین قیدی پیشنهاد کند رسیدگی به این قید بلافاصله در دستور کار مجلس قرار میگیرد تا مجلس آنرا بررسی و به رای بگذارد .

بجسالی

- ۲۲ -

ماده ۱۱۲ - طریقه رسیدگی به قیداهمیت در مجلس همان طریقه رسیدگی به تقاضای فوریت خواهد بود و در صورتیکه این قید به تصویب مجلس برسد رسیدگی به عهدنامه ، مقاوله نامه ، قرارداد و یا موافقتنامه با طریقه خاصی که در همین آئین نامه پیش بینی شده بعمل خواهد آمد .

ماده ۱۱۳ - در صورتیکه قیداهمیت به تصویب مجلس نرسد یا در این باره از ناحیه دولت یا کمیسیون مربوط تقاضائی بعمل نیاید عهدنامه ، مقاوله نامه ، قرارداد و یا موافقتنامه عادی تلقی شده و مجلس به این طریق عمل خواهد کرد که لایحه تقدیمی دولت یک شوری بوده و پس از صحبت دو مخالف و دو موافق در کلیات و جزئیات هر کدام خداکثر به مدت ۱۵ دقیقه به رای گذاشته میشود و پس از تصویب یا رد آن در هر دو صورت نظرات نمایندگان از طریق کمیسیون به دولت ابلاغ خواهد شد .

ماده ۱۱۴ - در صورتیکه مجلس قیداهمیت را تصویب کند رسیدگی به آن مثل لوایح معمولی دیگر دوشوری خواهد بود .

ماده ۱۱۵ - در شورای اول در باره کلیات با توجه به مواد طبق ماده مربوطه بحث خواهد شد و اعتراضات به بعضی از شرایط و مواد قرارداد بعنوان پیشنهاد کتبی به کمیسیون ارجاع میگردد و این پیشنهادات باید ۲۴ ساعت قبل از طرح در کمیسیون طبع و در بین نمایندگان توزیع شود .

ماده ۱۱۶ - در شور دوم کمیسیون موارد اعتراض و پیشنهادات نمایندگان و همچنین نظر خود را در باره این موارد و اصلاحات یا تصویب و یا رد لایحه دولت بدون وارد کردن تغییراتی در مواد در مجلس مطرح میکند و آنگاه تنها در باره موارد اعتراض نمایندگان که بطور کتبی و در مهلت مقرر به کمیسیون داده شده باشد به ترتیب نماینده اعتراض کننده و یک مخالف و یک موافق هر کدام به مدت ۵ دقیقه صحبت میکنند و سپس در باره وارد بودن و یا نبودن اعتراض رای گیری بعمل می آید پس از پایان یافتن رای گیری نسبت به اعتراضات در صورتیکه مجلس اعتراضها را وارد نداند بدین طریق رای میدهد که دولت را موظف میکند در مسائل مورد اعتراض با طرف متعاهد مجدداً داخل مذاکره و گفتگو شود . لایحه تا پایان مذاکرت مجدد در دستور مجلس خواهد بود و در صورت رد اعتراض مجلس رای قطعی خود را نسبت به لایحه پیشنهادی دولت خواهد داد .

فصل هفتم

ترتیب تقدیم لوایح و طرحها - رد و سلب فوریت - اخطار قانونی و آئین نامه‌ای -
مسکوت ماندن لوایح و طرحها ، اعلام رای مجلس

ترتیب تقدیم لوایح و طرحها

- ماده ۱۱۷- لوایح و طرحها ۴ قسم است عادی و یک فوریتی و دو فوریتی و سه فوریتی .
- ماده ۱۱۸- لوایح و طرحهای یک فوریتی آن است که پس از تصویب فوریت سه کمیسیون ارجاع میشود تا خارج از نوبت مورد بررسی قرار گیرد و لوایح و طرحهای دو فوریتی آن است که پس از تصویب دو فوریت بلافاصله به طبع و توزیع آن اقدام و ۲۴ ساعت پس از توزیع در مجلس مطرح میشود. لایحه و طرح سه فوریتی آن است که وقتی که وقتیکه سه فوریتی طرح یا لایحه به تصویب مجلس رسید در همان جلسه وارد دستور میگردد. در موقعیکه فوریت طرح یا لایحه تقاضا میشود باید در همان جلسه در باب لزوم و عدم لزوم فوریت پس از توضیح پیشنهادکننده یا یکی از پیشنهادکنندگان و اظهارات یک مخالف و یک موافق (هر یک در حدود ۵ دقیقه) رای گرفته شود اگر تقاضای یک یا دو فوریت ضمن لایحه یا طرحی که در مجلس مطرح است نشده باشد ۱۵ نفر از نمایندگان نیز میتوانند کتبا تقاضای یک فوریت و یا دو فوریت آن لایحه یا طرح را بنمایند که در این صورت بدون مباحثه در اصل مطلب در باب فوریت اخطار بعمل می آید. تقاضای دو فوریتی و سه فوریتی بودن طبق ماده ۷۱ در حکم تقاضای تغییر دستور است .
- تبصره ۱- در تصویب سه فوریت بعد از صحبت ۲ مخالف و دو موافق موافقت دو سوم آراء حاضران لازم است و فقط در موارد اضطراری میشود تقاضای سه فوریت نمود .
- تبصره ۲- در صورتیکه تقاضای سه فوریت یا دو فوریت لایحه یا طرح تصویب نشود ممکن است در همان جلسه مطابق آئین نامه تقاضای فوریت های دیگر بعمل آید و در صورت عدم تصویب اصل فوریت بصورت عادی عمل میشود .
- ماده ۱۱۹- فوریت لوایح یا طرحها باید مستند به دلایل محکم برای لزوم سرعت تصویب باشد و فوری بودن لوایح و طرحها موقعی مطرح میشود که تصویب آن از لحاظ امکان وقوع خسارت و فوت فرصت مستلزم سرعت فوق العاده باشد و همچنین ۳ فوری بودن لوایح و طرحها موقعی مطرح میشود که با دلایل اضطرار همراه باشد .
- تبصره - لوایح و طرحهای فوریت دار زمانی قابل طرح در مجلس هست که اصل لایحه یا طرح در میان نمایندگان هر چند در جلسه رسمی توزیع شده باشد .

ماده ۱۲۰ - درموقع طرح لوایح و طرحهایی که فوریت آن تصویب شده باشد بدو دراصل آن مذاکره میشود و پس از آن برای ورود در شور در ماده واحده یا مواد زای گرفته میشود . و راجع به هر یک از مواد جداگانه مذاکره بعمل می آید و اخذ رای میشود .

در لوایح و طرحهای دو فوریتی و سه فوریتی هر اصلاح یا ماده الحاقیه که پیشنهاد شود باید دلائل آن ظرف ۵ دقیقه از طرف پیشنهاد دهنده بیان شود پس از اظهارات یک مخالف و یک موافق و وزیر و یا معاون پارلمانی هر یک حداکثر بمدت ۵ دقیقه اخذ رای بعمل می آید و در صورت تصویب در لایحه منظور میگردد .

تبصره ۱ - در موارد سه فوریتی هر لایحه یا طرح پیشنهادها در طول مذاکره پذیرفته میشود و در موارد یک فوریتی و یاد و قوریتی پیشنهادهای مربوط به هر ماده در صورتی مورد بحث قرار میگیرد که قبل از شروع بحث در آن ماده کتبا به هیات رئیسه رسیده باشد .

تبصره ۲ - در مورد کلیه پیشنهادات لوایح و طرحهای عادی یا فوری اگر مخالفی نباشد به موافق هم اجازه صحبت داده نمیشود .

ماده ۱۲۱ - لوایح و طرحهای یک فوریتی یک شوری است و پس از وصول گزارش کمیسیون خارج از نوبت در دستور کار مجلس قرار میگیرد و یک نوبت درباره آن شور بعمل می آید بدین ترتیب که بدو در اصل آن و پس از آن در باب ماده واحده یا مواد مذاکره و اخذ رای بعمل می آید .

هرگاه ورود در شور ماده واحده یا مواد تصویب نشد آن طرح یا لایحه رد شده محسوب خواهد شد .

ماده ۱۲۲ - تا زمانیکه مجلس فوریت لایحه یا طرحی را تصویب نکند یا پس از تصویب در اثر تقاضای دولت یا ۱۵ نفر از نمایندگان قبل از ورود در شور ماده واحده یا مواد سلب فوریت آنرا تصویب کند ادامه بررسی به طور عادی صورت خواهد گرفت ، تقاضای سلب هر فوریت برای هر لایحه یا طرح فقط یکبار بعمل خواهد آمد .

ماده ۱۲۳ - نمایندگان حق دارند حداقل با پیشنهاد ۱۵ نفر از مجلس کتبا تقاضای نمایند که طرح یا لایحه قانونی که به مجلس واصل شده است برای مدتی حداکثر تا شش ماه مسکوت بماند در این قبیل موارد پس از توضیح یکی از پیشنهاد دهندگان بمدت پنج دقیقه و پاسخ آن از طرف یک مخالف یا رعایت اختصار کامل (۵ دقیقه) رای گرفته میشود . تقاضای مسکوت ماندن در هر لایحه و طرح فقط برای یک مرتبه ممکن است بعمل آید

تذکره قانونی - اخطار آئین نامه ای

ماده ۱۲۴ - اخطار راجع به منافی بودن لوایح و طرحها با قانون اساسی کشور یا آئین نامه داخلی مجلس مقدم بر اظهارات دیگر است و مذاکرات در موضوع اصلی را متوقف میکند و باید با استناد به اصل یا ماده مربوطه حداکثر ظرف ۵ دقیقه بعمل آید در صورتیکه اخطار مربوط به اندازه

مجلس باشد رئیس مجلس در صورت لزوم به اختصار پاسخ خواهد داد و اگر برای توجه نمایندگان باشد به اخطار اکتفاء خواهد شد .

ماده ۱۲۵ - نمایندگان در صورتیکه تخلف نسبت به اجرای آئین نامه داخلی مجلس مشاهده نمایند حق دارند بلافاصله مورد تخلف را با استناد به ماده مربوطه بدون خروج از موضوع حداکثر ظرف ۵ دقیقه تذکر دهند .

فصل هشتم

اقسام اخذ رای - اکثریت تام و نسبی - لزوم تأیید مصوبات

مجلس بوسیله شورای نگهبان

مبحث اول

اقسام اخذ رای - اکثریت تام و نسبی

طریقه اخذ رای

ماده ۱۲۶ - اخذ رای در مجلس به ۳ طریق انجام میگیرد .

۱ - باقیام و قعود .

۲ - رای علنی باورقه .

۳ - رای مخفی باورقه یا با مهره .

ماده ۱۲۷ - بطور کلی در تمام موارد باقیام و قعود رای گرفته میشود مگر در مواردی که

آئین نامه طریق خاص برای اخذ رای پیش بینی کرده باشد .

اخذ رای علنی باورقه

ماده ۱۲۸ - در موارد زیر اخذ رای علنی باورقه الزامی است .

۱ - در مورد اخذ رای اعتماد به دولت هنگام معرفی و یا پس از استیضاح ؛

۲ - هنگامیکه حداقل ۲۵ نفر از نمایندگان حاضر در جلسه ، اخذ رای علنی باورقه

را کتباتاً تقاضا نمایند . (موارد مذکور در ماده ۲۹ و ۳۰ و ۱۳۱ و ۱۳۴ مستثنی است) .

ماده ۱۲۹ - ترتیب اخذ رای علنی باورقه به قرار زیر است .

هر نماینده دارای سه نوع کارت سفید و کیودوزرد است که اسم آن نماینده روی کارتها

چاپ شده است . کارت سفید علامت قبول و کارت کیودوزرد علامت رد و کارت زرد علامت امتناع

است . هنگام اخذ رای علنی باورقه نمایندگان کارت سفید یا کیودوزرد خودشان

راکه نامشان روی آن ثبت شده بانظارت منشیان درگلدانهای ریزند. نمایندگان کسه رای ندهند و یابعداز اعلام اخذ رای ازتالارجلسه خارج شوندممتنع محسوب میگردند. تبصره - اسامی موافقین ومخالفین وممتنعین بدون اینکه درجلسه قرائت شوددر صورت مشروح مذاکرات مجلس ثبت میگردد.

ماده ۱۳۰ - درموارد زیر اخذ رای مخفی باورقه الزامی است.

۱- انتخاب اعضای حقوقدان شورای نگهبان، هیات رئیسه مجلس ونیز سایر انتخابات راجع به اشخاص و رای تمایل بهتخت وزیر.

۲- هنگامیکه حداقل ۲۵ نفر از نمایندگان حاضر درجلسه، اخذ رای مخفی باورقه را کتبات تقاضا نمایند. (موارد مذکور در بندهای ۱ و ۲ ماده ۱۲۸ وماده ۱۳۴ مستثنی است).
ماده ۱۳۱ - درمواردی که نتیجه اخذ رای باقیام وقعود مشکوک باشد بدون بحث با اخذ رای باورقه رفع تردید بعمل می آید.

ماده ۱۳۲ - انتخابات هیات رئیسه کمیسیونها وشعب بارای مخفی وباورقه بعمل خواهد آمد.

اخذ رای بامهره سیاه وسفید

ماده ۱۳۳ - هنگام اخذ رای اسامی نمایندگان یک یک بوسیله یکی از منشیان خوانده میشود ونمایندگان باید در محل نطق حاضر شده وهر نماینده یک مهره سیاه ویک مهره سفید تحویل بگیرد ومهره مورد نظر خود را درگلدان رای که روی تریبون قرار دارد بیاندازد وپس از دادن رای مهره دیگری را درگلدان دیگری که دور از محل تریبون گذاشته میشود می اندازد مهره سفید علامت موافق ومهره سیاه علامت مخالف است.
رای بامهره موقعی انجام میشود که ۲۵ نفر از نمایندگان درخواست رای مخفی با مهره را بنمایند.

ماده ۱۳۴ - درموارد زیر اخذ رای باقیام وقعود حتمی است و به هیچ طریق دیگری بعمل نخواهد آمد.

۱- درتفسیر وتوضیح یکی از مواد این آئین نامه که اختلافی حاصل ومنجر به اخذ رای شود.

۲- مطالبی که در مجلس قرائت وتقاضای بحث در آن شود.

۳- درتغییر دستور برطبق ماده ۷۱

۴- درکفایت مذاکرات.

- ۵- در رای به قسمتهای تجزیه شده .
 - ۶- مسکوت ماندن بحث در لوایح و طرحهای قانونی .
 - ۷- در حق تقدم در دستور .
 - ۸- ورود مطلبی در دستور .
 - ۹- در فوریتها .
 - ۱۰- در تمدید مدت نطق .
- تبصره - در صورت تعارض دو تقاضای رای علنی و مخفی با رای مجلس بدون بحث رفع تعارض بعمل می آید .
- ماده ۱۳۵- در کلیه موارد نتیجه رای مجلس باید صرفاً بوسیله رئیس اعلام گردد .
- ماده ۱۳۶- اسامی کلیه تقاضاکنندگان رای مخفی یا رای علنی با ورقه در صورت مشروح مذاکرات مجلس ثبت خواهد شد .
- ماده ۱۳۷- به مجرد اعلام اخذ رای ، رئیس تعداد نمایندگان حاضر در جلسه را اعلام مینماید و بلافاصله اخذ رای بعمل می آید .
- ماده ۱۳۸- در صورت آماده نبودن تابلو رای شماری ، تشخیص منشیان نسبت به تعداد حاضرین قاطع است و نتیجه بوسیله رئیس اعلام میشود .

اکثریت تام و نسبی

- ماده ۱۳۹- کلیه انتخاباتی که در مجلس و کمیسیونها و شعب بعمل می آید اعم از اینکه فردی باشد یا جمعی (باستثناء انتخاب رئیس و موارد دیگری که در این آئین نامه حد و نصاب دیگری برای آن تعیین شده است) به اکثریت نسبی است و در صورت تساوی آراء یکی از منتخبین به حکم قرعه تعیین میشود اسامی کلیه صاحبان رای با تعداد آراء باید در صورت مشروح مذاکرات مجلس قید شود .
- ماده ۱۴۰- مصوبات مجلس با رای موافق اکثریت مطلق حاضرین معتبر است مگر مواردی که در قانون اساسی و این آئین نامه نصاب دیگری معین شده باشد .

مبحث دوم

لزوم تأیید مصوبات مجلس بوسیله شورای نگهبان

- ماده ۱۴۱- کلیه مصوبات مجلس رسماً به شورای نگهبان فرستاده میشود در صورتیکه ظرف ۱۰ روز پس از ابلاغ یا پس از انقضاء مدت تمدید ۱۰ روز مذکور در اصل ۹۵ قانون

اساسی ، شورای نگهبان مخالفت خود را اعلام نکرد طبق اصل ۹۴ قانون اساسی مصوبات از طرف مجلس جهت امضاء به دفتر ریاست جمهوری ابلاغ میشود .

ماده ۱۴۲ - مصوبات مجلس تا زمان اعلان نظر نهائی شورای نگهبان از دستسور خارج نمیشود . شورای نگهبان در صورت رد مصوبات مجلس موظف است دلیل رد را صریحا به مجلس گزارش نماید که بلافاصله تکثیر و توزیع شود .

ماده ۱۴۳ - مصوبات غیر دوفوریتی و سه فوریتی مجلس که از طرف شورای نگهبان رد شده به کمیسیون مربوط ارسال میشود و با اعلان قبلی وقت بحث ، با حضور نماینده شورای نگهبان موارد اعتراض برای اصلاح مورد بحث قرار میگیرد .

نمایندگانی که پیشنهاد اصلاحی داده اند میتوانند در کمیسیون شرکت نمایند نظر کمیسیون همراه پیشنهاد های پذیرفته نشده نمایندگان در مجلس مطرح میشود و طبق معمول شور دوم مورد بحث و رای قرار میگیرد .

فصل نهم

مبحث اول

ابرازای تمایل و اعتماد به نخست وزیر و هیات دولت

ماده ۱۴۴ - رئیس جمهور در ظرف دو هفته بعد از استعفاء یا سقوط دولت شخصی را که نامزد نخست وزیری نموده است کتبا از طریق رئیس مجلس و یا حضورا به مجلس معرفی مینماید . رئیس مجلس معرفی نام را بدون آنکه بحثی روی آن بعمل آید قرائت خواهد کرد و اخذ رای تمایل نسبت به نامزد نخست وزیری در جلسه بعد بدون بحث و بصورت مخفی صورت میگیرد در فاصله دو جلسه نمایندگان میتوانند جلسات شور و تبادل نظر غیر رسمی و غیر علنی تشکیل دهند برای ابراز تمایل آراء موافق اکثریت مطلق حاضرین مناط اعتبار خواهد بود .

تبصره - در صورتیکه اکثریت لازم برای ابراز تمایل حاصل نشد رئیس جمهور در ظرف یک هفته باید شخص دیگری را نامزد نخست وزیری بنماید تا از مجلس رای تمایل اخذ کند .

ماده ۱۴۵ - نخست وزیر ی که از مجلس رای تمایل گرفته است حداکثر در ظرف پانزده روز آسامی هیات وزیران که به تصویب رئیس جمهور رسیده باشد و خط مشی و اصول کلی برنامه دولت را کتبا تسلیم مجلس می نماید تا بلافاصله دستور طبع و توزیع آن از طرف رئیس مجلس داده شود .

رئیس مجلس حداکثر ۲ جلسه علنی ۵ ساعته را در اولین فرصت ممکن در دو روز متوالی

مجلس

- ۲۴ -

به بحث و بررسی خط مشی و اصول کلی برنامه دولت و هیات وزیران و اخذ رای اعتماد اختصاص خواهد داد و چنانچه فوریت و ضرورتی در کار باشد با پیشنهاد ۱۵ نفر نماینده و تصویب مجلس ممکن است دو جلسه مجلس در یک روز انجام شود.

نمایندگان مخالف و موافق با دولت قبلا ثبت نام و نوبت گیری خواهند کرد و حداکثر ۱۰ نفر بعنوان مخالف و موافق صحبت خواهند کرد و هر نماینده میتواند حداکثر نیم ساعت صحبت کند و مجموع مدت صحبت نخست وزیر و وزیران پیشنهادی برای ادای توضیحات و جواب سوالات و دفاعهای لازم در طی دو جلسه حداکثر سه ساعت خواهد بود. سوالات نمایندگان در طول مدتی که برنامه دولت مطرح است از طریق هیات رئیسه کتبا به نخست وزیر تسلیم میشود.

نخست وزیر در شروع اولین جلسه توضیحاتی را که لازم بدانند به مجلس ارائه مینماید و در آخر هر جلسه خود او یا وزیران پیشنهادی به جواب سؤاها و ایرادها و دفاع خواهند پرداخت. رای اعتماد به دولت پس از آخرین صحبت نخست وزیر خواهد بود مناط اعتبار رای اعتماد اکثریت مطلق آراء نمایندگان حاضر است.

تبصره ۱- در موارد معرفی یک یا چند وزیر (کمتر از نصف مجموع وزراء) مدت بحث برای هر یک از نمایندگان و دولت نصف وقت تعیین شده برای بحث کابینه کامل خواهد بود. تبصره ۲- مجلس میتواند رای اعتماد را به هیات وزیران و یا یکی یکی وزراء ابراز نماید.

مبحث دوم

تذکر- تفحص - سوال - استیضاح - عدم کفایت سیاسی رئیس جمهور

تذکر

ماده ۱۴۶- در صورتیکه نماینده ای صلاح اندیشی هائی داشته باشد و یا در یکی از سازمانهای دولتی یا وابسته به دولت و یا موسساتی که با سرمایه یا کمک مالی دولت اداره میشود یا هر نوع سازمان و موسسه که بعضا و یا کلا از جوه عمومی اداره میشود عملیات مخالف اصول یا برخلاف قانون و مقررات قانونی مشاهده نماید یا از سوء جریان اداره ای اطلاع پیدا کند حق دارد مراجع به آن موضوع توسط رئیس هر چه زودتر به وزیر مسوول و یا نخست وزیر کتبا تذکر دهد رئیس در اولین فرصت مجلس تذکر او را به دولت یا مسوول مربوط ابلاغ و خلاصه آن را در مجلس عنوان می نماید. وزیر مسوول و یا نخست وزیر باید پاسخ کتبی را مستقیما به نماینده ابلاغ نماید.

سوال

ماده ۱۴۷ - هریک از نمایندگان میتواند در اجاع به مسائل داخلی و خارجی کشور از دولت سوال نمایند . سوال باید کتبی بطور صریح و اختصار بوده و در جلسه رسمی به رئیس مجلس داده شود و در همان جلسه عنوان آن قرائت و فوراً برای وزیر مربوط یا نخست وزیر ارسال میگردد و ظرف ۴۸ ساعت تکثیر و در اختیار نمایندگان قرار گیرد .

ماده ۱۴۸ - بر طبق اصل ۸۸ قانون اساسی رئیس دولت یا هریک از وزیران مورد سوال مکلفند حداکثر ظرف ۵ روز از تاریخ ابلاغ سوال در مجلس حضور یافته و پاسخ دهند و الا از طرف رئیس مجلس بازخواست میشوند . مگر مواردیکه وزیر رسماً تقاضای تأخیر نموده و پس از صحبت یک مخالف و یک موافق هر کدام ۵ دقیقه در این مورد رای گیری بعمل خواهد آمد و وزیر و نماینده ای که سوال نموده بر طبق بند ۴ ماده ۷۷ صحبت می نمایند .

تبصره - در صورتیکه سوال به امضاء چند نفر باشد نماینده منتخب سوال کنندگان صحبت خواهد کرد .

ماده ۱۴۹ - در صورتیکه سوال کننده با پاسخ وزیر قانع نشود رئیس مجلس به تقاضای سوال کننده موضوع را به کمیسیون تفحص ارجاع مینماید کمیسیون مزبور مکلف است از تاریخ ارجاع سوال بدون فوت وقت ظرف ۵ روز برای روشن شدن مطلب بهر طریق که صلاح بداند اعم از خواستن سوابق امر و یا اخذ توضیح کتبی یا شفاهی از شخص وزیر و هر گونه تحقیقات دیگری که لازم بداند به موضوع رسیدگی نموده گزارش خود را تنظیم و به مجلس تقدیم دارد و این گزارش در دستور هفته بعد قرار خواهد گرفت و بدون بحث در مجلس قرائت خواهد شد .

تفحص

ماده ۱۵۰ - به موجب اصل ۷۶ و ۸۴ قانون اساسی با توجه به مسؤولیت نمایندگان مجلس شورای اسلامی در برابر همه مردم هر نماینده میتواند از هریک از مسؤولان اجرائی و قضائی درباره هر یک از موضوعات تحت قلمرو مسؤولیت او توضیح بخواهد . توضیح خواسته شده کتبا از طریق کمیسیون اصل ۷۶ به رئیس و اجرائی ابلاغ میشود رئیس اداره کتبا و یا با حضور در کمیسیون توضیح میدهد و در صورت درخواست نماینده و تصویب کمیسیون نماینده حق بازرسی و مشاهده اسناد و ادله مربوطه را در صورت تشخیص تخلف متخلف توسط کمیسیون از طریق مراجع قانونی تحت پیگرد قرار میگیرد .

ماده ۱۵۱ - نماینده مجلس میتواند با در نظر گرفتن اصل هشتم و نهم قانون اساسی وزیر

یا هیات وزیران را مورد استیضاح قرار دهد. استیضاح وقتی قابل طرح در مجلس است که به امضای حداقل ده نفر از نمایندگان برسد.

ماده ۱۵۲- تقاضای استیضاح نمایندگان از وزیر یا وزیران باید کتبا در جلسه علنی به رئیس مجلس داده شود و در آن موضوع استیضاح باید صریحا و با ذکر مورد یا موارد معین شود. تقاضای مزبور در آن جلسه یا جلسه بعد قرائت میشود و بدون مباحثه تقاضا پذیرفته شده و برای وزیر یا وزیران فرستاده میشود.

ماده ۱۵۳- چنانچه سوال یا استیضاح نمایندگان با عمل نهادهای انقلابی جدید یا آینده که از بودجه دولت استفاده می نمایند و بموجب قانون در حوزه اختیارات قوه اجرائیه مملکت میباشند ارتباط داشته باشد، آن سوال یا استیضاح از طریق نخست وزیر یا وزیری که نهاد مورد بحث در حوزه مسوولیت او قرار گرفته صورت میگیرد.

ماده ۱۵۴- وزیر یا هیات وزیران موظف اند ظرف ۱۰ روز پس از طرح استیضاح در مجلس حضور یافته و توضیحات لازم را بدهند تعیین وقت استیضاح در ظرف ۱۰ روز با پیشنهاد وزیر یا هیات وزیران و تصویب هیات رئیسه مجلس در دستور هفتگی قرار میگیرد. تعیین وقت در مدت مقرر در این ماده حتمی است و تاخیر آن ممکن نخواهد بود مگر با موافقت استیضاح کنندگان و دولت.

ماده ۱۵۵- استیضاح کنندگان مجاز نخواهند بود در ضمن استدلال و توضیحات خود موضوعهای دیگری را که به موارد استیضاح مربوط نیست مورد بحث قرار دهند. پس از بیانات استیضاح کنندگان نخست وزیر و یا وزیر مورد استیضاح به دفاع از خود میپردازند.

تبصره ۱- بیانات استیضاح کنندگان و پاسخ آنها باید در یک یا چند جلسه متوالی ایراد شود.

تبصره ۲- وزیر یا وزیران مورد استیضاح میتوانند حداکثر یک ساعت از وقت دفاع خود را در اختیار یک یا دو نفر از نمایندگان موافق قرار دهند.

ماده ۱۵۶- پس از پاسخ وزیر یا وزیران مورد استیضاح حداکثر دو نفر از نمایندگان استیضاح کننده حق دارند توضیحات تکمیلی بدهند بشرطی که آن توضیحات مختصر بوده و صحبت هر کدام از ربع ساعت تجاوز ننماید. نخست وزیر یا وزیر مورد استیضاح هم میتواند حداکثر نیم ساعت مجددا از خود دفاع کند.

ماده ۱۵۷- پس از آنکه وزیر یا هیات وزراء در مجلس حاضر شدند و استیضاح بعمل آمد و مذاکرات خاتمه یافت استیضاح شونده باید تقاضای رای اعتماد کند. مجلس وارد اخذ رای اعتماد به دولت یا وزیر مربوط نمیشود.

ماده ۱۵۸- در صورتیکه وزیر یا هیات وزیران مورد استیضاح در مجلس حاضر نشوند

استیضاح کنندگان مطالب خود را بیان میکنند در این صورت و در صورت حضور و استنکاف از تقاضای رای اعتماد در صورتیکه مجلس مقتضی بداند رئیس اعلام رای عدم اعتماد میکند .

ماده ۱۵۹ - در صورتیکه پس از تقاضای رای اعتماد از طرف وزیر یا هیات وزیران مجلس رای اعتماد ندهد و یا در صورت استنکاف استیضاح شوندگان از تقاضای رای اعتماد و یا در صورت عدم حضور آنان در مجلس رای به عدم اعتماد دهد استیضاح شونده عزل میشود و به موجب اصل ۸۹ قانون اساسی نخست وزیر یا وزیر یا وزیر معزول نمیتوانند در هیات دولتی که بلافاصله تشکیل میشود عضویت داشته باشند .

ماده ۱۶۰ - در موقعی که استیضاح در دستور مجلس است تغییر دستور بهیچوجه جایز نیست مگر در موارد لوابیح و طرحهای سه فوریتی .

چگونگی بررسی عدم کفایت سیاسی رئیس جمهور

ماده ۱۶۱ - تقاضای رای به عدم کفایت سیاسی رئیس جمهور وقتی قابل طرح در مجلس است که حداقل به امضای یک سوم نمایندگان منتخب رسیده باشد .

ماده ۱۶۲ - تقاضای مزبور باید کتبا در جلسه علنی به رئیس مجلس داده شود ، این تقاضا باید در اولین جلسه قرائت و از رسانه های گروهی به اطلاع عموم برسد .

ماده ۱۶۳ - وقت برای مذاکره طرفین هر کدام حداکثر " ۵ " پنج ساعت خواهد بود که متناوبا انجام میپذیرد .

تبصره ۱ - مدت صحبت برای هریک از موافقین یا مخالفین حداکثر نیم ساعت خواهد بود . که با رای مجلس تا یک ساعت قابل تمدید است .

تبصره ۲ - رئیس جمهور میتواند در جلسات شرکت نماید و " ۵ " پنج ساعت وقت به ایشان و نمایندگان موافق وی تعلق دارد و هر طور که بخواهند میتوانند تقسیم نمایند .

ماده ۱۶۴ - رای گیری در مورد عدم کفایت سیاسی رئیس جمهور علنی و باورقه بوده و با رای دوسوم نمایندگان حاضر در جلسه به تصویب میرسد .

مبحث سوم

منع تعقیب نمایندگان (اصل ۸۶ قانون اساسی)

ماده ۱۶۵ - برطبق اصل ۸۶ - از قانون اساسی نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهار نظر خود کاملاً آزادند و نمی توان آنها را به سبب نظراتی که در مجلس اظهار کرده اند یا آرائی که در مقام ایفای وظایف خود داده اند تعقیب و یا توقیف کرد .

ماده ۱۶۶ - هرگاه نماینده‌ای به ارتکاب جرم سیاسی یا جنحه یا جناحی متهم شود که مقامات قضائی بخواهند او را تحت تعقیب قرار دهند قبل از هرگونه اقدامی باید به مجلس اطلاع دهند رئیس مجلس جریان را به کمیسیون امور قضائی احاله میکند و کمیسیون قضائی نماینده‌ای برای نظارت بر جریان تعقیب تعیین مینماید و همه جریان کار از تعقیب و تشکیل پرونده و از بررسی و بازرسیهای مقدماتی تا مرحله صدور حکم نهائی زیر نظر نماینده کمیسیون قضائی انجام میشود و آن نماینده کمیسیون را در تمام مراحل مطلع مینماید و در صورت مشاهده تخلف از طرق قانونی اقدام بعمل میآورد و کمیسیون قضائی گزارش عمل، جریان بازداشت و بازرسی و محاکمه را از طریق رئیس مجلس به اطلاع نمایندگان میرساند.

تبصره - حکم بازداشت و کیفرخواست باید توسط دادستان کل کشور صادر شود و بسه پرونده خارج از نوبت رسیدگی بعمل آید.

فصل دهم

تعطیلات مجلس، مرخصی‌ها، غیبت، هیات‌هاییکه از مجلس انتخاب میشوند

تعطیلات مجلس

ماده ۱۶۷ - تعطیل تابستانی مجلس هر سال ۲۰ الی ۳۰ روز است که موقع و مدت آن با تشخیص مجلس تعیین میشود. علاوه بر آن نمایندگان شهرستانها میتوانند بمدت ۲ الی پنج روز در هر ماه از روزهای غیر تعطیل رسمی بعنوان سرکشی به حوزه انتخابیه خود بروند. تعیین روزهای مربوط و حدود مدت با توافق هیات رئیسه و رئیس کمیسیون مربوط خواهد بود و این مدت جزء غیبت و مرخصی بحساب نخواهد آمد.

تبصره - در صورت ضرورت رئیس مجلس میتواند با تقاضای عده‌ای از نمایندگان مجلس که تعداد آنها نباید کمتر از ۵۰ نفر باشد یا درخواست دولت در اوقات تعطیل با ذکر دلیل مجلس را بطور فوق العاده دعوت به انعقاد نماید.

مرخصیها

ماده ۱۶۸ - به هیچ نماینده‌ای در سال بیش از یکماه مرخصی متوالی یا متناوب با استفاده از حقوق داده نخواهد شد.

تبصره ۱ - استفاده از مرخصی ضروری بدون حقوق با موافقت هیات رئیسه حداکثر یکماه در سال خواهد بود.

تبصره ۲ - هرگاه نماینده‌ای نخواهد در غیر ایام تعطیل مجلس و غیر ایام مرخصی طبق دعوت رسمی یا ماموریت برای امور غیر شخصی مسافرت نماید باید تقاضای خود را

به ضمیمه دعوتنامه به هیات رئیسه مجلس تسلیم نماید. هیات رئیسه در صورتیکه حضور آن نماینده را در مجلس در ایام تقاضاشده غیر ضروری تشخیص بدهد با آن موافقت میکند و به اطلاع مجلس نیز میرساند مدت این مسافرت غیبت با اجازه محسوب میگردد و جرء مرخصی سالانه منظور نخواهد شد.

تبصره ۳ - شرکت در دعوتهای رسمی دسته جمعی باید با موافقت مجلس باشد و هیچ یک از نمایندگان در هر دوره نمایندگی بیش از یک مرتبه از دعوتهای رسمی دسته جمعی استفاده نخواهد کرد مگر با تصویب مجلس.

تبصره ۴ - مرخصی برای سفر حج و یا موزیتهای خارج از کشور برای همه نمایندگان در طی دوره نمایندگی یکبار میسر است مگر با تصویب مجلس.
غیبت نمایندگان.

ماده ۱۶۹ - نمایندهای که بیش از یکصد ساعت متوالی یا دویست و پنجاه ساعت غیر متوالی از اوقات رسمی جلسات مجلس و کمیسیون را بدون عذرموجه در یکسال غیبت نمایند بدون حق استرداد در مهلت پانزده روز مستعفی شناخته خواهد شد. کلیه نمایندگان منتخب مردم که اعتبارنامه برای آنها صادر شده است مشمول مفاد این ماده خواهند بود.
همچنین از تاریخ تصویب این قانون نمایندهای که بعلت ناتوانی جسمی و یا بیماری بیش از چهار ماه در یکسال غیبت موجه داشته باشد بنا بر درخواست ۳۰ نفر از نمایندگان و تصویب دوسوم از نمایندگان حاضر مبنی بر عجز وی از ایفای وظایف نمایندگی سمت نمایندگی خود را از دست خواهد داد.

تبصره ۱ - تا یک هفته پس از اعلام رسمی مستعفی شناخته شدن نمایندهای، در صورتیکه خود وی یا نماینده دیگری به غیر موجه بودن غیبت اعتراض نماید و آنرا کتبا تسلیم هیات رئیسه کند این اعتراض در اولین فرصت در مجلس مطرح میشود و پس از صحبت حداکثر دو مخالف و دو موافق (هریک به مدت یک ربع ساعت) در صورتیکه مجلس با اکثریت مطلق نمایندگان حاضر به موجه بودن غیبت نماینده مورد بحث رای دهد، غیبت موجه شناخته خواهد شد.
یک نفر از هیات رئیسه مجلس به عنوان موافق و نماینده مورد بحث بعنوان مخالف برای صحبت حق تقدم خواهند داشت.

تبصره ۲ - محاسبه ساعات غیبت در کمیسیونها و با زوسای کمیسیونها و در جلسات رسمی مجلس با هیات رئیسه میباشد و در هر دو صورت اعلان رسمی غیبت با رئیس مجلس خواهد بود.
تبصره ۳ - نماینده مستعفی شناخته شده در صورتیکه به غیر موجه بودن غیبت اعتراض کرده باشد ولی در موقع طرح اعتراض نتواند و یا نخواهد در مجلس حضور یا بد میتواند لایحه دفاعیه خود را برای طرح در مجلس حداکثر تا موقع طرح تحویل مجلس نماید که در این صورت این لایحه با

بجسلی

- ۴۰ -

حق تقدم در فرصت مقرر برای صحبت مخالفین قرائت خواهد شد مدت قرائت لایحه حداکثر نیمساعت خواهد بود .

ماده ۱۷۰- هیچ یک از نمایندگان قبل از تحصیل مرخصی طبق ماده ۱۷۲ نمیتواند غیبت نماید مگر در صورت عذر موجه از قبیل بیماری یا حوادث غیر مترقبه .

ماده ۱۷۱- به غیبت بی اجازه و بدون عذر موجه حقوق تعلق نمیگیرد .

ماده ۱۷۲- اجازه مرخصی تمام مدت یک جلسه یا قسمتی از جلسات مجلس با موافقت ریاست مجلس و از کمیسیونها و شعب باروسای کمیسیونها و شعب است .
هیاتهاییکه از مجلس انتخاب میشوند

ماده ۱۷۳- با پیشنهاد هیات رئیسه یا پانزده نفر از نمایندگان در هر موقعی که مجلس صلاح بداند میتواند فردی یا هیاتی از نمایندگان را با تعیین مدتی انتخاب کند که مأمور انجام امری از امور مربوطه بشوند طرز انتخاب آنان طبق ماده ۶۰ انجام خواهد گرفت .
تبصره ۱- فرد یا هیات موظف است در اولین فرصت پس از خاتمه کار گزارش کار خود را به مجلس بدهد .

تبصره ۲- در مواردیکه طبق قوانین و آئین نامه تعیین مدت نشده است افرادی که از طرف مجلس مأموریت یا نمایندگی پیدا میکنند باید هر ۶ ماه یک مرتبه گزارش کار خود را به مجلس بدهند ، و هیات رئیسه گزارش را برای اطلاع نمایندگان طبع و توزیع مینماید و در صورت تصویب مجلس برای دریافت نظر نمایندگان در جلسه علنی مطرح خواهد کرد .
تبصره ۳- اگر انتخاب در ارتباط با وظایف کمیسیونهای مجلس باشد انتخابات در خود کمیسیون انجام میشود و نیازی به طرح در مجلس نیست .

تبصره ۴- اگر تعداد کاندیداهای مطابق تعدادی باشد که باید انتخاب شوند آراء نصف با ضافه یک حاضرین کافی است مگر در مواردی که نصاب خاصی داشته باشد .

ماده ۱۷۴- در موقع انتخاب افراد و هیاتها نمایندگان میتوانند خود و یا دیگران را نامزد نمایند مگر در مواردیکه روش دیگری پیش بینی شده باشد .

فصل یازدهم

انتظام محوطه مجلس و اختیارات رئیس ، مخبرین و تماشاچیان ، تخلفات

تماشاچیان و مجازات آنها ، جایگاه نمایندگان و ریاست جمهوری

و اعضای شورای نگهبان و وزراء در تالار جلسه

ماده ۱۷۵- حفظ انتظام و امنیت محوطه مجلس بمعهدده رئیس مجلس و در غیاب او

بعهدده نواب رئیس است و هیچ مقام و قوه ای بدون اجازه رئیس حق مداخله در محوطه و امور مجلس را ندارد.

ماده ۱۷۶- بغیر از رئیس جمهور و نخست وزیر و وزراء و مشاوران آنان و اعضای شورای نگهبان و معاونان پارلمانی وزراء که به مجلس معرفی شده باشند و آن عده از کارکنان و مستخدمین مجلس که از طرف هیات رئیسه اجازه ورود به جلسه را دارند هیچ کس حق ورود به تالار جلسه را موقع تشکیل جلسه نخواهد داشت مگر از اعضای اداری مجلس که رئیس مجلس او را اخضار کرده باشد.

تبصره - در صورتیکه مسوولین اجرائی یا قضائی از طرف رئیس برای دفاع و توضیح لایحه و یا طرح دعوت شده باشند شرکت آنان در جلسه بلا مانع است.

ماده ۱۷۷- رئیس مجلس و سایر اعضای هیات رئیسه در مورد انجام وظایف محوله در این آئین نامه در برابر مجلس مسوولیت مشترک دارند.

ماده ۱۷۸- در مواردیکه حداقل ۲۵ نفر از نمایندگان به کیفیت اداره جلسه و ایفای وظایف رئیس یا سایر اعضای هیات رئیسه معترض باشند میتوانند تشکیل جلسه مشترک روسای کمیسیونها و هیات رئیسه را برای بررسی اعتراضات کتبا درخواست نمایند که باید این جلسه در اولین فرصت تشکیل و با حضور ۳ نفر از منتخبین نمایندگان معترض به مساله رسیدگی نماید. متن این تقاضا در جلسه رسمی قرائت نخواهد شد.

تبصره ۱- در صورتیکه اکثریت روسای کمیسیونها و اعضای هیات رئیسه رای بر عدم صلاحیت فرد مورد اعتراض دادند نماینده یا نمایندگان مورد اعتراض موظف به استعفا خود از هیات رئیسه میباشند.

تبصره ۲- گزارش کمیسیون در جلسه غیر رسمی مورد بررسی قرار میگیرد و سپس در جلسه علنی رای گیری بعمل خواهد آمد.

تبصره ۳- استعفاء در اولین جلسه علنی مجلس مطرح و بدون بحث به رای گذاشته میشود. در صورت عدم پذیرفته شدن استعفاء مستعفی بکار خود ادامه خواهد داد و در صورت پذیرفته شدن استعفاء حق شرکت در انتخابات مجدد را ندارد.
مخبرین و تماشاچیان

ماده ۱۷۹- مخبرین جراید و رادیو تلویزیون و تماشاچیان با داشتن کارت مخصوص همان جلسه و نیز ماورین انتظامی در محلهای مخصوص حق حضور خواهند داشت و باید در تمام مدت جلسه ساکت باشند و از هرگونه تظاهر خودداری کنند و در غیر این صورت با دستور رئیس تالار جلسه را ترک مینمایند و در صورتیکه عمل تماشاچیان مستوجب تعقیبات کیفری بشود تماشاچی

جلسه

- ۴۲ -

توسط مامورین انتظامی مستقر در مجلس توقیف و به مراجع صالحه تسلیم خواهد شد .
تبصره ۱- هریک از نمایندگان میتواند در هر جلسه حداکثر تا سه نفر که به آنها
اعتماد دارد درخواست صدور کارت ورود به تالار جلسه را بنماید .
تبصره ۲- دبیرخانه مجلس با رعایت موازین تعیین شده از طرف هیات رئیسه برای
خبرنگاران جرائد داخلی که بر طبق قانون مطبوعات اجازه انتشار دارند و برای خبرنگاران
خارجی که وزارت ارشاد معرفی نماید کارت موقت غیر قابل انتقال صادر مینماید .
ماده ۱۸- حمل هر نوع اسلحه برای کسانی که وارد ساختمان اصلی مجلس میشوند
باستثنای مامورین انتظامی مستقر در مجلس و یا مجاز به ورود در محوطه مجلس اکیندا
ممنوع است .
جایگاه نمایندگان و ریاست جمهوری و اعضای شورای نگهبان و وزراء در تالار جلسه

ماده ۱۸۱- جایگاه نمایندگان پس از ارائه اعتبارنامه به دبیرخانه مجلس به حکم قرعه
تعیین میشود و در دفتر مخصوص ثبت خواهد شد قرعه کشی هر ۶ ماه یک مرتبه تجدید
میشود . در دوردید اول رئیس جمهور و مشاوران او و اعضای شورای نگهبان و هیات
وزیران و معاونان پارلمانی خواهند نشست .

فصل دوازدهم

ادارات مجلس و تمرکز کلیه امور مالی و اداری و قانونگزاری و
اختیارات هیات رئیسه - وظایف منشیان و کارپردازان -
تقسیم کار منشیان - بودجه مجلس

ادارات مجلس و تمرکز کلیه امور مالی و اداری و قانونگزاری و اختیارات هیات رئیسه

ماده ۱۸۲- کلیه امور اداری مجلس اعم از مالی استخدامی و سازمانی و غیره
در همه حال بعهده هیات رئیسه است که بر طبق قوانین خاص مصوب مجلس تحت نظر
رئیس اداره میشود و نیز کلیه احکام صادره اعم از ترفیع و اضافه و نقل و انتقالات
کارمندان و کلیه کارکنان مجلس طبق بودجه مصوب باید به امضای رئیس مجلس برسد .
و نیز کلیه نامه های مربوط به امور قانونی و پارلمانی چه از طرف کمیسیونها و چه از طرف
ادارات با امضای رئیس مجلس یا اشخاصی از هیات رئیسه که از طرف رئیس معین میشود
صادر میگردد .

وظایف منشیان و کارپردازان

ماده ۱۸۳ - مراقبت در ضبط و تحریر صورت مذاکرات و طبع و توزیع آن و نیز قرائت لوایح و طرحها و پیشنهادات و نوشتهها و مطالبی که باید به اطلاع مجلس برسد از وظایف منشیان مجلس است علاوه بر این تنظیم پیشنهادهای واصله از طرف نمایندگان به ترتیب وصول یا قید شماره و ترتیب اجازتی که نمایندگان در جلسه برای نطق میخواهند با رعایت حق تقدم و قید شماره ترتیب بعهدہ آنان است .

ماده ۱۸۴ - وظایف کارپردازان عبارت است از امور کارپردازی مجلس و تهیه بودجه سالانه به ترتیبی که در ماده بعد مقرر است و مراقبت در حفظ و اداره و ثبت ابنیه و اموال و موسسات مجلس و نظارت در اجرای بودجه و تطبیق احکام مذکور در ماده (۱۸۲) با بودجه مصوبه ، قبل از امضای رئیس مجلس و پرداختها و امضای حوالجات و چکها و کلیه اسناد خرج که باید از صندوق مجلس پرداخت شود .
تبصره - اسناد خرج که باید از صندوق مجلس پرداخت شود همچنین حوالجات و چکها باید لااقل به امضای دونفر از کارپردازان برسد .
بودجه مجلس

ماده ۱۸۵ - کارپردازان تا پانزده آذرماه هر سال بودجه سال بعد مجلس را تهیه و پس از تصویب هیات رئیسه منتهی تا اول دی ماه برای ارجاع به کمیسیون محاسبات تقدیم مجلس مینمایند کمیسیون پس از رسیدگی گزارش آنرا منتهی تا ۱۵ دیماه بمنظور درج در بودجه کل کشور از طریق رئیس برای هیات دولت میفرستد و دولت عینا آنرا ضمن بودجه کل کشور به مجلس میدهد و بعد از تصویب مجلس اجازه اجرای آن به کارپردازی داده خواهد شد .

فصل سیزدهم

حقوق نمایندگان - تفسیر قوانین

ماده ۱۸۶ - مقرری و مخارج مخصوص سمت و مسوولیت نمایندگان با پیشنهاد کمیسیون محاسبات و تصویب کمیسیون مشترک هیات رئیسه و کمیسیون برنامه و بودجه برای هر دوره تعیین و در بودجه سالانه گنجانده میشود . قبل از تصمیم مجدد در هر دوره مطابق مصوب دوره قبل عمل خواهد شد .

تفسیر قوانین

ماده ۱۸۷ - شرح و تفسیر قوانین عادی که به موجب اصل ۷۳ قانون اساسی از مختصات مجلس است چه بصورت لوایح و چه بصورت طرحها یک شوری است و میتواند بطور عادی یا بصورت فوریت مورد مذاکره قرارگیرد و بحث در کلیات و جزئیات از هم تفکیک نمیشود.

ماده ۱۸۸ - در صورتیکه تفسیر بصورت دوفوریتی و سه فوریتی نباشد پس از گزارش کمیسیون و توضیح مخبر یک مخالف و یک موافق هر یک حداکثر بمدت ۱۰ دقیقه صحبت خواهند کرد و با پیشنهاد ۱۰ نفر از نمایندگان و تصویب مجلس مدت صحبت و تعداد مخالف و موافق قابل تغییر است.

ماده ۱۸۹ - در صورتیکه گزارش کمیسیون و همین طور پیشنهادات دیگر که به کمیسیون رسیده بود به تصویب مجلس نرسد هر نماینده میتواند نظر خود را کتبا به هیات رئیسه بدهد و پیشنهادات به ترتیب وصول مورد بحث قرار میگیرد و اگر پیشنهادی به تصویب نرسید سوال برای بحث بیشتر به کمیسیون ارجاع میشود.

ماده ۱۹۰ - در موارد دوفوریتی و سه فوریتی پس از طرح ابهام توسط نماینده دولت یا رئیس مجلس نمایندگان نظر خودشان را بصورت پیشنهاد کتبا به هیات رئیسه میدهند و نظریات به توسط یکی از منشیان ابتداء قرائت و به ترتیب وصول و به شیوه پیشنهادات مورد بحث و رای گیری قرار میگیرد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر یکصد و نود ماده و شصت و هفت تبصره در جلسه روز پنجشنبه نوزدهم فروردین ماه یک هزار و سیصد و شصت و یک مجلس شورای اسلامی طبق اصل شصت و پنجم قانون اساسی بتصویب بیش از دو سوم نمایندگان رسیده است.

رئیس مجلس شورای اسلامی

اکبر هاشمی
۱۳۳۰/۱/۳۰